



Finanțat de
Uniunea Europeană

EU⁴Environment

Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine

Sistemul de asigurare a respectării
legislației de mediu în

Republica Moldova:

Situația actuală și recomandări

Acțiune implementată de:



Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova

Situația actuală și recomandări

Acest raport a fost elaborat în cadrul „Acțiunii Uniunea Europeană pentru mediu” (EU4Environment), proiect finanțat de Uniunea Europeană și implementat de OCDE, Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, Programul Națiunilor Unite pentru Mediu, Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială și Banca Mondială.

Opiniile exprimate aici sunt doar ale autorilor și nu pot fi considerate, în niciun fel, ca reflectând poziția oficială a Uniunii Europene, a membrilor săi, a guvernelor țărilor Parteneriatului Estic sau a partenerilor de implementare.

Prezentul raport, precum și orice hartă inclusă în acesta, nu aduc prejudicii statutului sau suveranității oricărui teritoriu, delimitării frontierelor și granițelor internaționale și denumirii oricărui teritoriu, oraș sau regiuni.

Acest raport a fost elaborat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene.

Este permisă utilizarea textului din acest raport, cu condiția că se face corespunzător referință la sursă.

Vânzarea acestui document este interzisă.

Vă rugăm să citați această publicație ca: *EU4Environment (2022), Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova: Situația actuală și recomandări*

Obiectivul și domeniul de aplicare

Un sistem funcțional de asigurare a respectării legislației de mediu generează o multitudine de beneficii sociale și economice. Un astfel de sistem protejează sănătatea publică și mediul înconjurător și este de ajutor țărilor la implementarea politicilor de mediu la costuri mai mici. Prin intermediul acestuia se promovează statul de drept și buna guvernare, precum și sporirea nivelului de implicare a cetățenilor. Și în sfârșit, prin acesta se poate consolida încrederea investitorilor și stimula crearea de noi locuri de muncă.

În prezentul raport se face un bilanț al stării sistemului de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova, inclusiv al cadrului legal și instituțional al acestuia, al monitorizării, al aplicării și al activităților de promovare a respectării legislației. În baza acestei evaluări, sunt identificate lacunele și oferite recomandări pentru îmbunătățiri. Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu descris în acest raport nu se extinde asupra surselor mobile de poluare.

Raportul se bazează pe munca considerabilă cu privire la asigurarea respectării legislației de mediu în Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală pe care OCDE a realizat-o pe parcursul mai multor ani. Acesta cuprinde activitatea importantă a Grupului de Lucru pentru Programul de acțiune pentru mediu (PAM) și programul Ecologizarea economiilor din Vecinătatea Estică (EaP GREEN). Totuși, domeniul său de aplicare nu cuprinde o evaluare a nivelului atins de Republica Moldova în implementarea recomandărilor din rapoartele precedente ale OCDE cu privire la asigurarea respectării legislației de mediu. De asemenea, acesta nu vizează o evaluare minuțioasă a procesului de implementare a Acordului de parteneriat cuprinzător și consolidat cu Uniunea Europeană în Republica Moldova.

Pandemia cauzată de COVID-19 a creat bariere în colectarea informațiilor pentru acest raport, interviurile fiind efectuate la distanță.

Această evaluare a fost pregătită în cadrul acțiunii Uniunea Europeană pentru mediu (EU4Environment). În mod special, aceasta abordează componenta 3.2 privind asigurarea respectării legislației de mediu și regimurile de răspundere, subcomponenta 3.2.1 privind „Consolidarea sistemelor, mijloacelor și instrumentelor de asigurare a respectării legislației” și subcomponenta 3.2.2 privind „Reforma instrumentelor de punere în aplicare și de asigurare a respectării legislației, inclusiv a răspunderii pentru mediul înconjurător”. Acest raport a fost elaborat în limba engleză și română. În cazul necorespunderii între cele două versiuni, versiunea în limba engleză este de bază.

Intenția din spatele EU4Environment este de a ajuta cele șase țări partenere – Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina – să-și păstreze capitalul lor natural și să sporească bunăstarea ecologică a oamenilor. Pentru aceasta, în cadrul programului se oferă susținere pentru acțiunile în domeniul mediului; se prezintă și creează oportunități pentru o creștere mai verde; și se instituie mecanisme pentru o gestionare mai bună a riscurilor și a impactului asupra mediului. Acțiunea este finanțată de Uniunea Europeană și implementată de către cinci organizații partenere: OCDE, Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, Programul Națiunilor Unite pentru Mediu,

Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială și Banca Mondială în baza unui buget în valoare de circa 20 milioane EUR. Perioada de implementare a Acțiunii este 2019-22.

Abordarea metodologică și mulțumiri

În prezentul raport se face un bilanț al stării sistemului de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova până în luna octombrie 2021, sunt elucidate lacunele și oferite recomandări pentru îmbunătățiri.

Elaborat de dna Olga Olson (OCDE). DI Krzysztof Michalak (OCDE) a oferit orientări generale.

Raportul a fost întocmit în baza analizei documentare și a surselor secundare, inclusiv a documentelor transmise de mai multe părți interesate din Republica Moldova; a constatărilor unei misiuni la Chișinău cu privire la componentele 3.1 și 3.2 ale acțiunii EU4Environment, care a avut loc în luna octombrie 2019; a interviurilor virtuale cu mai multe părți interesate în luna noiembrie 2020 (enumerate mai jos); a prezentărilor părților interesate din Republica Moldova la primul seminar regional virtual cu țările Parteneriatului Estic privind asigurarea respectării legislației de mediu, la 25 noiembrie 2020; și a unui sondaj în rândul întreprinderilor din sectorul privat și al organizațiilor neguvernamentale (ONG-urilor). Proiectul de evaluare a fost prezentat și discutat cu părțile interesate din Moldova în cadrul unei discuții virtuale la data de 15 septembrie 2021 și a fost revizuit în conformitate cu sugestiile acestora oferite în formă scrisă. Proiectul de evaluare a fost ulterior prezentat și discutat în cadrul unui al doilea seminar regional virtual cu țările Parteneriatului Estic la 17-18 noiembrie 2021 și a fost în continuare îmbunătățit în conformitate cu rezultatele discuției și sugestiile primite în formă scrisă.

Autorul este în mod special recunoscător următoarelor părți interesate care au luat parte la interviurile virtuale cu OCDE și au furnizat informații relevante: Ministerului Mediului (în mod special, dnei Iordanca-Rodica Iordanov, Secretară de stat, Ministerul Mediului și persoană de contact la nivel național pentru Republica Moldova în cadrul EU4Environment; dnei Maria Nagronîi, șefă a Direcției politici de prevenire a poluării; dnei Gabriela Capcelea, consultantă principală în Direcția de politici de prevenire a poluării; dnei Angela Panciuc, consultantă principală, Direcția politici de prevenire a poluării și dnei Victoria Jacot, șefă interimară a Secției schimbări de aer și politici climatice); Agenției de Mediu (în particular dnei Raisa Leon, șefă a Direcției implementare politici de mediu; dnei Lilia Diaconu, specialistă principală, Direcția reglementare și acte permissive de mediu); dlui Gabriel Gîlcă, fost Șef al Departamentului de monitorizare a calității mediului al Agenției de Mediu și actualul Director adjunct interimar al Agenției de Mediu; și Inspectoratului pentru Protecția Mediului din Moldova (în particular, dlui Victor Dumneanu, Șef adjunct al Inspectoratului; dlui Igor Pșenicinîi, Șef al Direcției Juridice; și dnei Natalia Bragoi, Șefă a Direcției control gestionare resurse de apă și aer atmosferic).

ONG-ul EcoContact, condus la acel moment de dna Iordanca-Rodica Iordanov, a oferit un sprijin valoros în cadrul cercetării și a gestionat studiile OCDE axate pe sectorul privat și ONG-uri în perioada mai-iunie 2021. Chestionarele OCDE au inclus 22 întrebări pentru ONG-uri și 24 întrebări pentru reprezentanții sectorului privat cu privire la diverse aspecte ale asigurării respectării legislației de mediu. EcoContact a gestionat aceste chestionare prin intermediul Microsoft Forms. Respondenții din sectorul privat au inclus

27 companii private (dintre care 9 micro-întreprinderi, 12 întreprinderi mici și 6 întreprinderi medii). Din partea ONG-urilor au participat 52 respondenți.

Autorul apreciază ajutorul decisiv în colectarea informațiilor și sprijinul organizațional oferit de dl Andrei Isac, Coordonator național al acțiunii EU4Environment în Moldova.

În evaluarea lacunelor și recomandările din prezentul raport se iau în considerare opiniile părților interesate din Moldova. Acesta a avut la bază bunele practici identificate în activitatea de durată a OCDE cu privire la acest subiect, precum și în cea a Rețelei Uniunii Europene pentru punerea în aplicare și respectarea legislației din domeniul mediului (IMPEL). Mai mult decât atât, în cadru acestuia s-a utilizat o evaluare efectuată de profesioniști în materie de asigurare a respectării legislației de mediu din țările OCDE care au comparat situația din Moldova cu bunele practici din țările lor și din Uniunea Europeană. În mod special, autorul a beneficiat de recenzii și sugestii utile din partea dlui Simon Bingham, Manager de dezvoltare internațională în cadrul Agenției Scoțiene de Protecție a Mediului, fost șef al echipei de experți în serviciile inter-sectoriale și membru al Consiliului IMPEL; a dlui Duncan Giddens, consultant independent, proprietar/director al Optimus Management Solutions Ltd. și fost Manager principal de proiect pentru mediul ambiant și cel de afaceri, Agenția de Mediu din Anglia; și a dlui Henk Ruessink, consilier coordonator special în cadrul Rețelei pentru Mediu și Locuințe, Relații externe și servicii, Inspectoratul pentru Mediu și Transport Uman din Olanda.

Mulțumiri sunt adresate și dnei Angela Bularga, manager de program în cadrul Comisiei Europene, Direcția Generală Vecinătate și Negocieri privind Extinderea (DG NEAR), care a examinat proiectul de raport și a oferit sugestii cu referire la acesta, precum și a luat parte în discuțiile axate pe raportul dat în cadrul celui de-al doilea seminar regional virtual privind asigurarea respectării legislației de mediu din noiembrie 2021, la fel și dlui Gintautas Baranauskas, Șef adjunct al Secției Operațiuni al Delegației UE în Republica Moldova, pentru participarea sa la discuția virtuală cu privire la proiectul de raport din septembrie 2021.

Autorul este recunoscător și următorilor colegi din cadrul Secretariatului OCDE: Dlui Eugene Mazur pentru analiza și sugestiile sale, dlui Guy Halpern pentru sfaturi utile, dnei Mari Laikre și dlui Jonathan Wright pentru sprijin logistic, și dnei Maria Dubois pentru sprijin comunicațional.

Cuprins

Obiectivul și domeniul de aplicare	3
Abordarea metodologică și mulțumiri	5
Abrevieri și acronime	9
Sumar executiv	11
1. Introducere	14
2. Cadrul juridic și instituțional pentru asigurarea respectării legislației de mediu	15
3. Regimul de monitorizare a respectării legislației de mediu	26
4. Regimul de asigurare a respectării legislației de mediu	33
5. Utilizarea instrumentelor de promovare a respectării legislației	40
6. Concluzii și modalități de urmat	43
Referințe	49
Anexa A. Principele legi în domeniul asigurării respectării legislației de mediu în Republica Moldova	52
Anexa B. Strategii pentru promovarea adoptării practicilor de ecologizare în Moldova	56

Tabele

Tabelul 4.1. Documentele principale care reglementează sancțiuni și amenzi pentru nerespectarea legislației de mediu în Moldova	34
Tabelul 6.1. Rezumatul caracteristicilor pozitive, lacunelor și recomandărilor pentru optimizarea sistemului de asigurare a respectării legislației de mediu în Moldova	44

Figuri

Figura 2.1. Metodologia IMPEL „Facem ceea ce trebuie”	15
Figura 2.2. Principalele instituții implicate în sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova	20
Figura 2.3. Structura organizațională a Inspectoratului pentru Protecția Mediului din Republica Moldova	22
Figura 4.1. Piramida sancțiunilor	33
Figura 4.2. Viziunile reprezentanților din sector privat și ale ONG-urilor cu privire la cea mai mare deficiență a sancțiunilor pentru nerespectarea legislației de mediu în Moldova	35
Figura 4.3. Viziunea reprezentanților sectorului privat și ONG-urilor cu privire la cea mai mare deficiență a regimului plăților de mediu în Moldova	38

Casete

Caseta 2.1. Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova	21
Caseta 3.1. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Metodologiei privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în baza analizei riscurilor aferent domeniilor de competență ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului	27
Caseta 3.2. Aplicația EcoAlert pentru plângeri legate de mediu	32

Abrevieri și acronime

UAT	Unitate administrativ-teritorială
BAT	Cele mai bune tehnici disponibile
CITES	Convenția privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție
PE	Parteneriatul Estic
EaP GREEN	Programul „Ecologizarea economiilor din Vecinătatea Estică”
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
EECAC	Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală
EMAS	Sistem de management de mediu și audit
UE	Uniunea Europeană
EU4Environment	Uniunea Europeană pentru Mediu
EUWI+	Inițiativa pentru apă a Uniunii Europene plus
ROG	Reguli obligatorii generale
PIB	Produs Intern Brut
GPS	Sistem de poziționare globală
DEI	Directiva privind emisiile industriale
IMPEL	Rețeaua Uniunii Europene pentru punerea în aplicare și respectarea legislației din domeniul mediului
ISO	Organizația Internațională de Standardizare
MADRM	Ministerul Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului
MDL	Leu Moldovenesc

MOLDAC	Centrul Național de Acreditare
FEN	Fondul Ecologic Național
ONG	Organizație neguvernamentală
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PM	Particule în suspensie
RETP	Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți
RAP	Registrul Actelor Permisive
SIA GEAP	Sistem informațional automatizat pentru gestionarea și eliberarea actelor permissive
SIA “MD”	Sistem Informațional Automatizat „Managementul deșeurilor”
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
CEE-ONU	Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite
UNEP	Programul Națiunilor Unite pentru Mediu
CCONUSC	Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice
ONUDI	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială
DEEE	Deșeuri din echipamente electrice și electronice
OMS	Organizația Mondială a Sănătății

Sumar executiv

Republica Moldova se confruntă cu provocări de mediu grave, inclusiv poluarea aerului din cauza tehnologiilor învechite, a lipsei sistemelor de auto-monitorizare a emisiilor și a evaluării necorespunzătoare a prejudiciului cauzat mediului înconjurător și compensării acestora. Printr-o evaluare riguroasă a sistemului de asigurare a respectării legislației de mediu, statul ar putea obține ajutor în abordarea unor astfel de provocări și beneficii importante pentru bunăstarea economică și socială. În prezentul raport se face un bilanț al sistemului de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova, identificându-se lacunele și recomandând îmbunătățiri dacă este posibil.

Constatări

Cadrul legal și de autorizare

- Moldova are un regim legislativ de mediu complex care este favorabil pentru asigurarea respectării reglementărilor de mediu. Acesta include hotărâri de Guvern care scot în evidență responsabilitățile pentru asigurarea respectării legislației de mediu, o metodologie de evaluare a riscurilor pentru entitățile autorizate și un proces de instituire a unui Registru de Stat al Controalelor.
- Țara înregistrează progrese în implementarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană (UE), care a intrat în vigoare în 2016. Spre exemplu, au fost elaborate proiecte de legi privind calitatea aerului atmosferic și privind emisiile industriale pentru a stabili un sistem al actelor permissive și controalelor de mediu integrate.
- Părțile interesate relevante participă la elaborarea politicilor de mediu; acest aspect cuprinde o puternică cooperare între guvern și societatea civilă.
- Mai multe programe guvernamentale promovează preluarea practicilor de ecologizare de către companii.
- Procedura de solicitare a autorizației este digitalizată și transparentă.

Cadrul instituțional pentru asigurarea respectării legislației de mediu

- Cele trei mari instituții din domeniul asigurării respectării legislației de mediu sunt Ministerul Mediului, Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului („Inspectoratul”).
- Elaborarea politicilor de mediu și funcțiile de control sunt clar separate. Activitatea inspectorilor este supravegheată. Totuși, numărul angajaților în domeniul autorizării din cadrul Agenției de Mediu este foarte mic.

Regimul de monitorizare a respectării legislației de mediu

- Monitorizarea respectării legislației de mediu în Republica Moldova a fost extinsă și are loc prin intermediul unor canale diverse: inspecții planificate și ad-hoc bazate pe evaluarea riscurilor; monitorizarea mediului ambiant de către Laboratorul de Referință de Mediu al Agenției de Mediu (care a obținut recent acreditarea conform ISO 17025); auto-monitorizarea de către întreprinderi; precum și alerte publice prin intermediul liniilor telefonice de urgență și al scrisorilor.

- Noua aplicație EcoAlert, elaborată de ONG-ul Centrul Național de Mediu este un exemplu elocvent de cooperare a inspectoratului cu societatea civilă. Statul elaborează un Registru național al emisiilor și al transferului de poluanți, dar acesta încă nu este funcțional.
- Lipsa unei baze de date comune a entităților autorizate reprezintă o provocare esențială; metoda de actualizare a informațiilor privind autorizațiile este disociată și dificilă.
- Sectorul privat și societatea civilă au identificat lipsa informațiilor oficiale cu privire la mediul înconjurător și a informațiilor privind monitorizarea respectării legislației. Ideea ca Agenția de Mediu să publice raportul cu privire la starea mediului înconjurător odată la patru ani este o evoluție cu efecte pozitive.
- Există o opinie larg răspândită că regimul de monitorizare a mediului mai poate fi îmbunătățit semnificativ.

Regimul de asigurare a respectării legislației de mediu

- Moldova recurge la răspunsuri diverse la nerespectarea legislației de mediu, conform „piramidei sancțiunilor”. Acestea variază de la avertismente verbale sau scrise, la sancțiuni administrative și plăți de mediu, revocarea autorizației, încetarea activității și până la sesizarea instanței cu privire la infracțiunile penale. Despăgubirea daunelor aduse mediului de către contravenient poate determina atenuarea sancțiunilor.
- Este implementat un regim de răspundere pentru mediul înconjurător. Inspectorii pot ordona despăgubirea daunelor aduse mediului înconjurător de către un operator, sprijiniți de metodologii specifice industriilor pentru a evalua costul financiar al daunei aduse mediului.
- Procesul de contestare a sancțiunilor pentru nerespectarea legislației, format din cinci niveluri, începe cu Inspectoratul, care dispune de un consiliu pentru examinarea reclamațiilor.

Utilizarea instrumentelor de promovare a respectării legislației

- Respectarea benevolă a reglementărilor de mediu este promovată prin numeroase metode. Agenția de Mediu și Inspectoratul publică informații relevante pe paginile lor web, inclusiv legi și regulamente, precum și acte permissive eliberate.
- Registrul de Stat al Controalelor include un depozit central de informații pentru planurile de inspectare și rezultate. De asemenea, un Registru public electronic al actelor permissive din Republica Moldova cuprinde actele permissive emise de Agenția de Mediu.¹
- Inspectoratul și Agenția de Mediu sporesc gradul de conștientizare cu privire la protecția mediului. Guvernul a implementat un program ambițios pentru promovarea înțelegerii economiei verzi și a dezvoltării durabile. Unele întruniri cu sectorul privat sunt organizate pentru a explica legislația de mediu. Ambele instituții utilizează platforma Facebook ca instrument de comunicare.
- Numeroase părți interesate consideră că oferirea informațiilor online, amplexarea activităților de sensibilizare cu privire la reglementările de mediu, educația, informarea și consultațiile în teren sunt toate insuficiente. Pe lângă aceasta, sectorul privat nu dispune de cunoștințe cu privire la instituțiile de asigurare a respectării legislației de mediu.

Recomandări

Cadrul legal și de autorizare

- Examinarea conformității actualului cadru legal cu scopul propus spre realizare și a prezenței unor stimulente suficiente pentru promovarea respectării legislației; implicarea sectorului privat, care nu pare să fi contribuit suficient la elaborarea reglementărilor de mediu; evaluarea stimulentei și impedimentelor în adoptarea tehnologiilor eficiente din punct de vedere al utilizării resurselor.

¹ actpermisiv.gov.md

- Eficientizarea procedurii de solicitare a autorizațiilor; orientarea procedurii de autorizare spre o abordare multimedia după cum s-a început deja prin intermediul unui proiect de lege privind emisiile industriale; adoptarea unei abordări diferențiate a procedurii de autorizare în baza nivelurilor de poluare ale unei întreprinderi.

Cadrul instituțional pentru asigurarea respectării legislației de mediu

- Creșterea numărului de angajați în domeniul autorizării din cadrul Agenției de Mediu.
- Examinarea consolidării performanței Inspectoratului prin optimizarea supravegherii activităților acestuia, regândirea structurii sale cu un nivel înalt de fragmentare, diminuarea riscurilor de corupție, instruirea inspectorilor în baza unei analize a deficitului de competențe, prezența unui personal mixt format din inspectori generali și cu cunoștințe specializate și investirea în echipamente și programe.
- Sporirea cooperării la nivel general în rândul instituțiilor care asigură respectarea legislației și finalizarea reformelor instituționale întârziate.

Regimul de monitorizare a respectării legislației de mediu

- Planificarea mai eficientă a inspecțiilor, rotația inspectorilor și investirea în echipamente mai performante.
- Îmbunătățirea metodologiei de evaluare a riscurilor prin descrierea mai detaliată a activității economice și prin stabilirea unui număr minim de inspecții.
- Elaborarea unui ghid pentru crearea unui plan de inspectare bazat pe riscuri.
- Lansarea RETP.
- Îmbunătățirea tehnologiilor și automatizării în Laboratorul de Referință de Mediu și dezvoltarea ulterioară a auto-raportării.
- Asigurarea capacității de răspuns a Inspectoratului la incidentele de mediu în regim de 24/7, alături de o metodă de monitorizare a soluționării plângerilor legate de mediu.
- Elaborarea îmbunătățirilor pentru facilitarea inspecțiilor activităților miniere.

Regimul de asigurare a respectării legislației de mediu

- Finalizarea rapidă a analizei recent inițiate privind sistemului plăților pentru poluarea mediului cu scopul de a majora nivelul plăților de mediu pentru a corespunde daunelor aduse mediului.
- Implementarea unui document de orientare pentru a asigura transparența sancțiunilor aplicate și tratamentul echitabil al unor încălcări similare ale legislației de mediu.
- Îmbunătățirea eficienței procesului de contestare a sancțiunilor aplicate pentru nerespectare și, pe un termen lung, instituirea unui regim de asigurări în domeniul mediului.

Utilizarea instrumentelor de promovare a respectării legislației

- Optimizarea informațiilor online prin intermediul indicatorilor pentru a evalua utilitatea acestora și a le adapta la necesitățile utilizatorului final; organizarea mai multor acțiuni de sensibilizare a opiniei publice și instruire cu privire la instituțiile de asigurare a respectării legislației de mediu și reglementărilor de mediu.

1 Introducere

1. Un sistem riguros de asigurare a respectării legislației de mediu generează beneficii importante pentru bunăstarea economică și socială a unei țări. Aceasta protejează sănătatea publică și mediul înconjurător și se asigură că resursele naturale continuă să ofere bunuri valoroase și servicii pentru societate. Grație lui, statele obțin rezultate ecologice mai bune și implementează politicile de mediu cu cheltuieli totale minime prin concentrarea resurselor limitate în domeniile în care este cea mai mare nevoie de acestea și în care au cele mai bune efecte. Sistemul promovează supremația legii și buna guvernare, sporește încrederea investitorilor prin reducerea riscurilor pentru afaceri, stimulează inovațiile, eventual determină crearea de noi locuri de muncă și promovează condițiile egale de dezvoltare în rândul companiilor. De asemenea, activitățile de asigurare a respectării legislației de mediu pot spori transparența și promova implicarea cetățenilor în aplicarea legii.

2. Provocările de mediu existente în Moldova fac ca asigurarea respectării legislației de mediu să fie esențială pentru îmbunătățirea bunăstării sale sociale și economice și pentru atingerea obiectivelor sale de mediu. Expunerea medie a populației la particulele fine în suspensie (PM_{2.5}) depășește cu mult recomandările Organizației Mondiale a Sănătății. Totodată, costurile în materie de bunăstare asociate cu poluarea aerului cu PM_{2.5} reprezintă circa 6% din produsul intern brut echivalent în Republica Moldova în 2019, comparativ cu media de 3% din Uniunea Europeană (OCDE, statistici 2019^[1]; OMS, 2021^[2]; OCDE, statistici 2021^[3]). În conformitate cu statisticile disponibile, emisiile provenite din transport, de la centralele electrice și de la întreprinderile mari constituie sursa principală de poluare a aerului în orașele din Republica Moldova (Guvernul Republicii Moldova, 2014^[4]). Unii din factori de bază ce determină poluarea aerului în țară sunt tehnologiile învechite, lipsa auto-monitorizării emisiilor și evaluarea necorespunzătoare a daunelor aduse mediului înconjurător și compensării acestora (Guvernul Republicii Moldova, 2014^[4]; Ministerul Mediului din Republica Moldova, 2017^[5]).

3. Agricultură reprezintă unul din cele mai importante sectoare economice, dar și unul din sectoarele cele mai poluante (CEE-ONU, 2014^[6]). Aceasta exersează presiune asupra mediului înconjurător prin utilizarea pesticidelor și fertilizatorilor, eroziunea solurilor, poluarea apelor și prin deșeurile provenite din industria alimentară (UCIMPA, 2012^[7]). Prin urmare, promovarea respectării legislației în cadrul acestui sector este de o importanță deosebită pentru a se asigura că nu se percep taxe legate de mediul înconjurător.

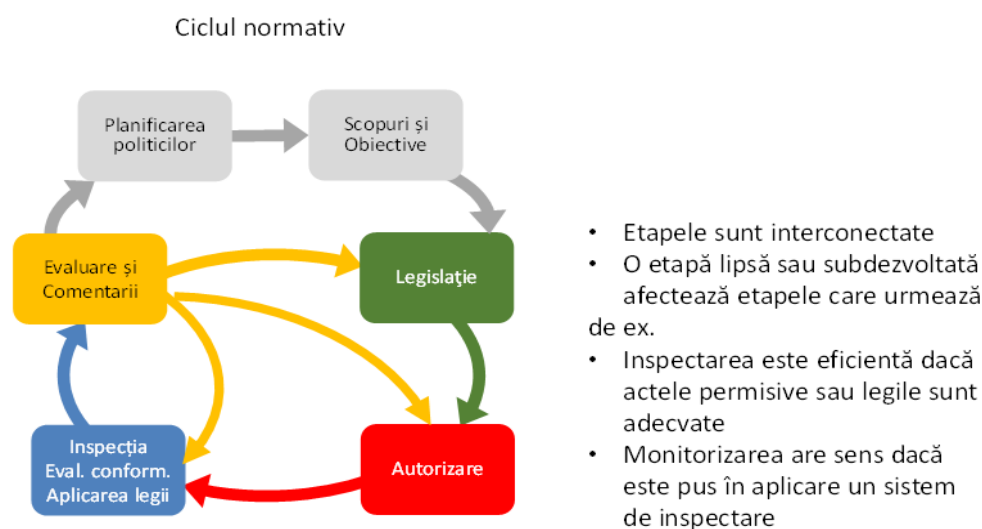
4. În contextul acestor factori, în prezentul raport se face un bilanț al sistemului de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova. În capitolul 2 se revizuieste structura instituțională pentru asigurarea respectării legislației de mediu din țară. În capitolul 3 se efectuează o analiză a activității de monitorizare a mediului înconjurător care include inspecțiile. În capitolul 4 se oferă o prezentare generală a activităților menite să pună în aplicare asigurarea respectării reglementărilor de mediu. În capitolul 5 sunt prezentate constatările referitoare la promovarea respectării legislației de mediu. În cazul în care este posibil, în raport sunt identificate lacunele și incluse recomandările pentru îmbunătățirea sistemului, care sunt rezumate la sfârșitul raportului în tabelul 6.1.

2 Cadrul juridic și instituțional pentru asigurarea respectării legislației de mediu

Cadrul legal și de autorizare

5. Cadrul legal și de autorizare are un impact direct asupra respectării legislației de mediu. Calitatea și claritatea reglementărilor de mediu afectează gradul de respectare a legislației de mediu de către autoritățile reglementate. Întrebarea dacă reglementările de mediu elimină sau nu suficient de bine avantajele nerespectării legislației de mediu este una crucială. Calitatea autorizațiilor și procedura de autorizare sunt esențiale pentru activități eficiente de reglementare și monitorizare care includ inspecțiile. Potrivit metodologiei „Facem ceea ce trebuie”, regimul juridic și cel de autorizare constituie o parte integrantă a unui ciclu de asigurare a respectării legislației de mediu (figura 2.1).

Figura 2.1. Metodologia IMPEL „Facem ceea ce trebuie”



Notă: IMPEL= Rețeaua Uniunii Europene pentru punerea în aplicare și respectarea legislației din domeniul mediului

Sursa: (Kramers, 2020^[8]).

6. Documentul principal care dirijează politica de mediu în Republica Moldova este Strategia de mediu pentru anii 2014-2023. De asemenea, Republica Moldova a elaborat proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare 2030, o viziune asupra dezvoltării economice și sociale. Aceasta include un capitol separat cu privire la asigurarea drepturilor omului la un mediu curat, cu priorități și indicatori.

7. În țară sunt puse în aplicare mai multe legi aparte pentru protecția diferitor componente ale mediului înconjurător. Cele care sunt relevante pentru asigurarea respectării legislației de mediu sunt enumerate în anexa I. Printre cele mai recente reglementări relevante, Republica Moldova a adoptat mai multe Hotărâri de Guvern. Una dintre acestea subliniază responsabilitățile instituționale în domeniul asigurării respectării legislației de mediu. Alta prevede păstrarea unui registru de stat al controalelor. Prin cea de-a treia hotărâre se aprobă metodologia controlului de stat asupra activității antreprenoriale în baza analizei riscurilor în domeniile aflate sub jurisdicția Inspectoratului pentru Protecția Mediului. Legislația include mai multe acorduri de mediu internaționale din care Moldova face parte.²

8. Acordul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană a fost semnat la 27 iunie 2014 și a intrat în vigoare la 1 iulie 2016. Acesta constituie un ghid important pentru reformarea cadrului de reglementare al Moldovei și alinierea acestuia cu acquis-ul comunitar al UE. În capitolul 16 se pune accentul pe mediul înconjurător și se includ, printre alte elemente, guvernanta și problemele orizontale precum evaluarea impactului asupra mediului (EIM); educația și instruirea; răspunderea pentru mediul înconjurător; combaterea infracțiunilor legate de mediu; cooperarea transfrontalieră; accesul la informațiile legate de mediu, procesele de luare a deciziilor și procedurile administrative și de control juridic eficient; taxele și impozitele de mediu; sistemele de monitorizare și informare în domeniul mediului; inspecțiile și aplicarea legii; și armonizarea unor legi de legile UE și instrumentele internaționale (Uniunea Europeană, 2014^[9]). Spre exemplu, transpunerea unor prevederi din Directiva privind emisiile industriale (DEI) variază de la trei la zece ani. În anexa II sunt enumerate termenele limită pentru armonizarea de DEI după cum este stipulat în Acordul de Asociere.

9. Proiectul de lege al Republicii Moldova cu privire la emisiile industriale reprezintă un pas important pentru armonizarea cu DEI. În acest proiect de lege se propune să se stabilească un cadru de reglementare pentru prevenirea și controlul integrate ale poluării din activități industriale și economice, să se promoveze dezvoltarea tehnologiilor prin aplicarea celor mai bune tehnici disponibile (BAT) și să se introducă autorizații integrate de mediu. Pe lângă aceasta, Parlamentul Republicii Moldova examinează mai multe legi aferente. De exemplu, un proiect de lege privind calitatea aerului atmosferic are drept scop transpunerea Directivei UE privind calitatea aerului înconjurător și a Directivei privind arsenicul, cadmiul, mercurul, nichelul și hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător. Aceste legi au drept scop fixarea standardelor de calitate a aerului, stabilirea unui regim de gestionare a concentrației de poluanți atmosferici, precum și instituirea Sistemului Național de Monitorizare și Gestionare Integrată a Calității Aerului și a Sistemului Național de Inventariere a Emisiilor de Poluanți Atmosferici.

10. Republica Moldova dispune de mai multe strategii de promovare a adoptării practicilor de ecologizare, care sunt enumerate în anexa III. În plus, la momentul redactării, Guvernul Republicii Moldova era în curs de elaborare a unui proiect de HG privind Programul de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025.

² Acordurile internaționale din care face parte Republica Moldova includ: Convenția CEE-ONU privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu (Convenția de la Aarhus), Protocolul CEE-ONU privind Registrele emisiilor și transferurilor de poluanți (Protocolul de la Kiev), Convenția de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora (Convenția de la Basel), Convenția de la Rotterdam, Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale și Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (CCONUSC).

11. Părțile interesate relevante se implică în procesul de elaborare a politicilor prin intermediul consultațiilor și întrunirilor online. Legea sa privind transparența în procesul decizional din 2008 prezintă cerințe pentru desfășurarea consultațiilor publice referitoare la proiectele de acte legislative și normative. Acestea sunt, de obicei, publicate pe pagina web oficială pentru participare publică,³ pe paginile web ale ministerelor și pe site-ul Parlamentului. Deși majoritatea consultațiilor cu publicul au loc online, autoritățile publice, comisiile parlamentare pot, de asemenea, desfășura întruniri publice sau dezbateri cu privire la noile legi.

12. Guvernul implică societatea civilă prin dezbateri publice, consultații și grupuri de lucru organizate de către ministere sau alte autorități legislative. Organizațiile neguvernamentale (ONG-urile) pot, de asemenea, să organizeze întruniri publice cu participarea reprezentanților guvernului în care să-și prezinte propriile lor recomandări de politici. Mai mult decât atât, Ministerul Mediului a semnat un Memorandum de Cooperare cu ONG-urile câțiva ani în urmă. De asemenea, a fost instituit Consiliul Național al ONG-urilor de Mediu, un mecanism neoficial/independent de consultare.

13. Agenția de Mediu a Republicii Moldova eliberează 15 tipuri de autorizații care reglementează activitatea de întreprinzător și permite revocarea autorizațiilor.⁴ Aceasta verifică corectitudinea cererilor de autorizare și se consultă cu alte autorități relevante. Spre exemplu, Agenția de Mediu solicită opinia următoarelor instituții pentru autorizațiile de utilizare⁵ a apei în scopuri speciale: Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Agenția Apele Moldovei, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Agenția pentru Supraveghere Tehnică și Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor. Agenția de Mediu poate solicita Inspectoratului să desfășoare o vizită în teren solicitantului pentru a verifica cererea de autorizare în cazurile impuse prin lege.

14. Procedura de depunere a cererilor de autorizare în Republica Moldova este total digitalizată. În cadrul unui ghișeu electronic unic, al unui sistem informațional automatizat pentru gestionarea și eliberarea actelor permissive (SIA GEAP) sunt eliberate 13 tipuri de autorizații (actpermisiv.gov.md) (Guvernul Republicii Moldova, n.d.^[10]). Autentificarea electronică și controlul accesului (Mpass), o semnătură electronică (Msign) și un serviciu guvernamental de plăți electronice (MPay) sprijină sistemul. Două sisteme electronice separate procesează alte autorizații: în cadrul sistemului informațional automatizat „Managementul deșeurilor” (SIA „MD”) se eliberează două tipuri de autorizații pentru gestionarea deșeurilor (Guvernul Republicii Moldova, n.d.^[11]) și în sistemul electronic „E-Pescuit” se prelucrează permisele de pescuit sportiv, amator și de agrement (MADRM, n.d.^[12]). Oficiul central al Agenției de Mediu și cele două filiale ale sale, Agenția de Mediu Nord din Bălți și Agenția de Mediu Sud din Cahul încă

³ www.particip.gov.md

⁴ Aceste autorizații sunt pentru: exportul de animale sălbatice; exportul de plante; importul de animale sălbatice/plante; colectarea de produse vegetale; procurarea animalelor care nu sunt destinate pentru vânatoare sau pescuit; comerțul cu elemente care cad sub jurisdicția Convenției privind comerțul internațional cu specii ale florei și faunei sălbatice pe cale de dispariție (CITES); gestionarea deșeurilor; exportul/tranzitul de deșeuri; importul/exportul/reexportul de substanțe care diminuează stratul de ozon, produse și echipamente care conțin astfel de substanțe; acord de mediu; emisiile de poluanți în atmosferă din sursele staționare; utilizarea în scopuri speciale a apei; tăierea fondului forestier și vegetației forestiere din afara fondului forestier; opinia expertizei ecologice de stat; și alocarea unei cote de pescuit comercial.

⁵ Utilizarea în scopuri speciale a apei cuprinde: a) captarea apei de suprafață și a celei din sursele de adâncime pentru aprovizionarea oamenilor cu apă; b) captarea și utilizarea apei de suprafață și surselor din adâncime în scopuri tehnice și industriale, inclusiv procesarea alimentelor și industria agricolă; c) captarea și utilizarea apei din diferite surse pentru irigare; d) utilizarea apei pentru acvacultură și ferme piscicole; e) deversarea apelor reziduale; f) utilizarea apei pentru generarea energiei hidroelectrice; g) exploatarea pontoanelor, debarcaderelor și altor structuri hidraulice pe teritoriul fondului acvatic; h) dezvoltarea și exploatarea comercială a plajelor și zonelor de agrement.

acceptă cereri pe suport de hârtie și oferă consultații cu privire la cererile de autorizare online. Directorul Agenției de Mediu trebuie să semneze toate actele permissive emise.

15. Procedura de autorizare presupune un grad mare de transparență, cu instrucțiuni detaliate și acte permissive emise disponibile în regim online. Ordinul Agenției de Mediu din 2019 privind aprobarea Pașapoartelor actelor permissive, disponibil pe site-ul web al acesteia, pune la dispoziție instrucțiuni pentru eliberarea autorizațiilor electronice. Acesta stipulează că toate actele permissive trebuie să fie publicate pe site-ul Agenției de Mediu, cu excepția autorizațiilor pentru pescuit sportiv și amator. Detalii privind procedura de autorizare sunt disponibile pe site-ul SIA GEAP și site-ul Agenției Servicii Publice (servicii.gov.md). Acestea includ informații despre documentele de sprijin necesare, cadrul legal, procesul de eliberare, perioada de valabilitate, taxa și intervalul de timp necesar pentru procesare. Autorizațiile eliberate sunt disponibile pe site-ul Agenției de Mediu și al Registrului Actelor Permissive (RAP) în cadrul sistemului SIA GEAP. Actele permissive care nu au fost încă prelucrate sunt uneori publicate pe site-ul Agenției de Mediu în cazurile impuse prin lege, cum ar fi o EIM.

Analiza cadrului legislativ și de autorizare pentru asigurarea respectării legislației de mediu

16. Republica Moldova a înregistrat progrese în ce privește baza legislativă pentru asigurarea respectării legislației de mediu, care implică părțile interesate, precum și în armonizarea cu legislația de mediu a UE. Țara a creat un sistem complex și transparent de eliberare a autorizațiilor de mediu. În pofida evoluțiilor pozitive, unele îmbunătățiri ar putea încă să fie introduse pentru a îmbunătăți pe viitor structura legislativă și de autorizare.

17. În primul rând, statul ar putea revizui legislația de mediu pentru a se asigura că aceasta corespunde scopului propus, oferă stimulente suficiente pentru a încuraja respectarea și că este aplicabilă, clară și neredundantă. În cadrul sondajului OCDE cu privire la asigurarea respectării legislației de mediu, 67% din respondenții din sectorul privat și 73% dintre ONG-urile respondente au considerat că cea mai mare deficiență a legislației de mediu este lipsa de stimulente pentru asigurarea respectării legislației de mediu. A doua cea mai mare problemă a sectorului privat a fost că legile și reglementările de mediu au suprapuneri, în timp ce a ONG-urilor – faptul că acestea nu sunt aplicabile.

18. În cadrul Strategiei de mediu pentru anii 2014-23 și a Planului de acțiuni corespunzător acesteia, Republica Moldova a recunoscut că există deficiențe în cadrul său legal pentru activitățile poluante și pentru prevenirea poluării (Guvernul Republicii Moldova, 2014^[13]). Deși respectarea și aplicabilitatea standardelor și cerințelor de mediu în Republica Moldova s-au îmbunătățit, o bună parte a regulamentelor legate de poluanți nu au putut fi executate întrucât acestea depășeau capacitățile de monitorizare ale statului (CEE-ONU, 2014^[6]).

19. În pofida programelor care promovează utilizarea tehnologiilor verzi, Moldova suferă de o lipsă de tehnologii eficiente din punct de vedere al utilizării resurselor. Barierele în calea investițiilor verzi includ accesul limitat la resurse financiare și atractivitatea financiară redusă a proiectelor verzi (BERD, 2017^[14]). Majoritatea respondenților din cadrul sectorului privat și al societății civile participanți la sondajul OCDE au constatat insuficiența stimulentei pentru promovarea adoptării practicilor de ecologizare (78% dintre respondenții sectorului privat și 96% dintre respondenții societății civile). Mai mult decât atât, respondenții din cadrul societății civile au menționat că utilizarea tehnologiilor verzi este cea mai mare prioritate a reformelor din domeniul asigurării respectării legislației de mediu din țară. În schimb, sectorul privat a considerat astfel de inițiative drept priorități secundare (după monitorizarea respectării legislației de mediu). Prin urmare, Republicii Moldova i se recomandă să analizeze impedimentele în calea adoptării tehnologiilor verzi în țară. Statul ar trebui să studieze implementarea diverselor strategii de promovare a practicilor de ecologizare pentru a evalua eficiența lor.

20. Cele mai multe ONG-uri respondente în cadrul sondajului OCDE au identificat oportunități suficiente pentru societatea civilă ca să ofere sugestii cu privire la legislația de mediu. Totuși, în privința sectorului privat era valabil contrariul: 67% dintre reprezentanții sectorului privat considerau că nu aveau nici o posibilitate de a oferi sugestii. Prin urmare, aceste rezultate ar putea garanta o privire mai aprofundată asupra instrumentelor disponibile pentru implicarea sectorului privat în dezvoltarea legislației de mediu.

21. După cum a fost menționat, Republica Moldova deja întreprinde acțiuni pentru o abordare a autorizării integrate, începând de la modificarea bazei sale legislative prin intermediul proiectului de lege privind emisiile industriale. Totuși, este necesar de a accelera acest proces, care va lua în considerație impactul general al activităților economice asupra mediului înconjurător, cel puțin pentru mai multe instalații complexe. La momentul actual, sunt necesare cereri de autorizare separate pentru diferite elemente ale mediului înconjurător, cum sunt aerul, utilizarea în scopuri speciale a apei, evacuarea apei uzate, gestionarea deșeurilor etc.

22. Republica Moldova trebuie să examineze și posibilitatea de a trece la o abordare diferențiată a autorizațiilor. Procedura de autorizare nu ia în considerare dimensiunea entităților economice sau potențialul lor de poluare (CEE-ONU, 2014^[6]), cu excepția cazurilor de EIM. O abordare diferențiată ar putea fi bazată pe nivelul riscului de mediu din partea entităților economice. Astfel, aceasta ar putea necesita acte permissive integrate adaptate doar pentru instalațiile ce prezintă cel mai înalt risc. În același timp, aceasta ar putea necesita acte permissive generale pentru instalații cu risc mediu sau redus, și înregistrări și Reguli obligatorii generale (ROG) pentru instalațiile cu cel mai mic risc. Operațiunile ce prezintă un risc scăzut sau neînsemnat pentru mediul înconjurător pot fi scutite de autorizații. O bună practică este de a analiza implementarea ROG în baza simplității operațiunilor desfășurate, a omogenității în cadrul unui sector și a riscului minim pentru mediu. O abordare diferențiată a procedurii de autorizare ar trebui să înceapă cu o analiză a sectoarelor și sub-sectoarelor supuse procedurii de autorizare, precum și riscul de mediu și variabilitatea acestora.

23. Republica Moldova trebuie să întreprindă acțiuni pentru optimizarea procedurii de autorizare. Mai mult de jumătate din respondenții sectorului privat care au participat în studiul OCDE, precum și mai mult de o treime din ONG-uri, au selectat „procedură costisitoare de depunere a cererii” ca fiind domeniul procesului de autorizare ce necesită cele mai multe îmbunătățiri în Republica Moldova. În aceeași ordine de idei, ar fi bine să fie revizuită necesitatea ca directorul Agenției de Mediu să semneze toate actele permissive eliberate. Semnătura directorului poate fi necesară doar pe actele permissive pentru cele mai poluante activități, fapt care ar putea grăbi procesul de autorizare. În plus, Republica Moldova ar trebui să înlăture lacunele în operarea sistemului digital de autorizare. Agenția de Guvernare electronică (o entitate publică instituită în 2010 de Cancelaria de Stat pentru a moderniza sfera serviciilor publice) (Agenția de Guvernare Electronică a Republicii Moldova, n.d.^[15]) este încurajată să introducă mecanisme de control a corectitudinii cererilor de autorizare în cadrul SIA GEAP.

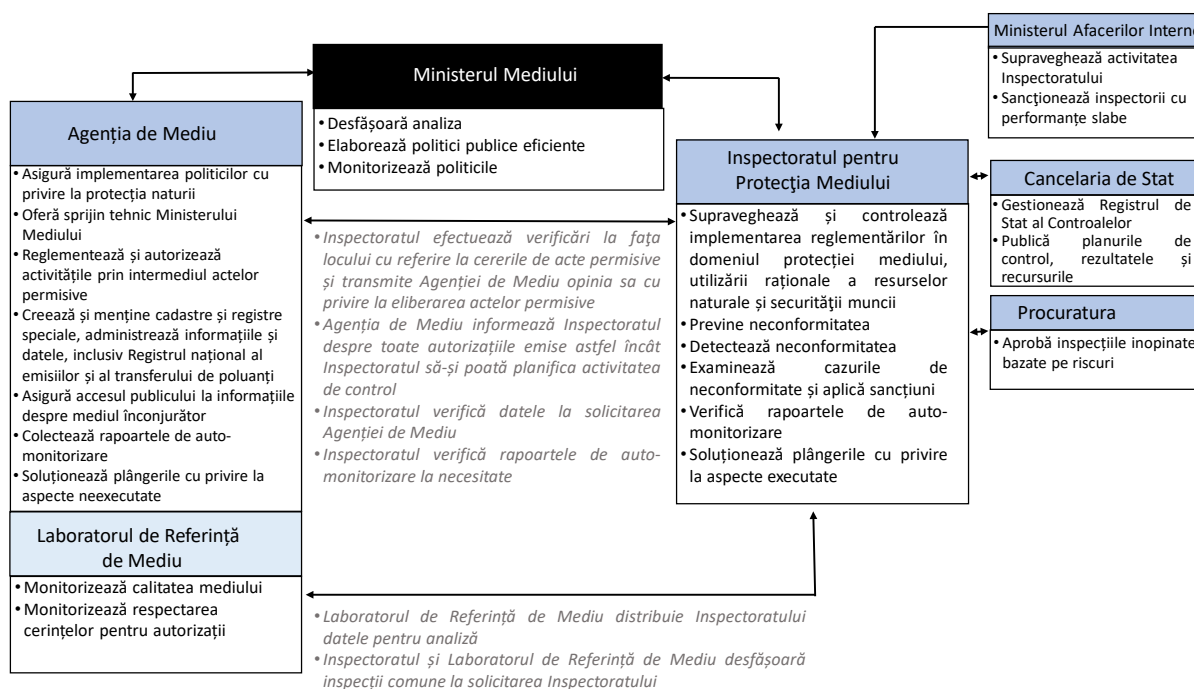
24. Mulți respondenți din sectorul privat, cât și din cadrul ONG-urilor care au participat la sondaj au constatat că actele permissive nu oferă informații cu privire la monitorizare sau eventualele sancțiuni în caz de nerespectare a legislației. Aceasta a fost a doua cea mai mare problemă a procesului de autorizare în opinia sectorului privat (44% dintre respondenți). Societatea civilă a asociat-o cu cea mai gravă problemă privind lipsa unei abordări diferențiate a actelor permissive (42%). Prin urmare, evaluarea modului de îmbunătățire a monitorizării informației poate fi utilă. Un document general care prezintă procesele de monitorizare ar putea fi mai potrivit decât instrucțiunile de pe actele permissive individuale. Această abordare va permite puțină flexibilitate cu referire la tipul și gradul de monitorizare.

25. Într-un final, există dovezi neconfirmate cu privire la dificultățile în actualizarea bazei de date a actelor permissive și punerea acestora la dispoziția Inspectoratului pentru Protecția Mediului, fapt care complică activitatea acestuia. Problema va fi discutată mai detaliat în cadrul secțiunii „Monitorizarea” a prezentului raport.

Cadrul instituțional

26. Trei mari instituții cooperează în domeniul asigurării respectării legislației de mediu în Republica Moldova: Ministerul Mediului, care elaborează și monitorizează politica de mediu; Agenția de Mediu, responsabilă de implementarea politicilor, emiterea actelor permissive și monitorizarea calității mediului; precum și Inspectoratul pentru Protecția Mediului, care efectuează controlul respectării legislației de mediu (figura 2.2).

Figura 2.2. Principalele instituții implicate în sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova



Sursa: Lucrarea personală a autorului.

Responsabilitățile instituționale

27. Ministerul Mediului analizează și elaborează politici publice eficiente, monitorizează calitatea politicilor și reglementărilor și elaborează propuneri pentru acțiunile guvernamentale (Guvernul Republicii Moldova, 2021^[16]). Ministerul desfășoară activități în domeniile următoare: protecția mediului, schimbările climatice și gestionarea durabilă a resurselor naturale. Acesta are aprobarea de a asigura ocuparea a 62 posturi de personal (Guvernul Republicii Moldova, 2021^[16]). Bugetul Ministerului Mediului pentru anul 2022 constituie 359 milioane MDL (17 milioane EUR).

28. **Agenția de Mediu din Republica Moldova**, înființată în 2018, reprezintă un organ administrativ subordonat Ministerului Mediului care implementează politici de stat în domeniul protecției mediului la nivel național și local. Bugetul anual estimat al Agenției de Mediu este de 16 milioane MDL (0,8 milioane EUR) pentru anul 2022, ceea ce reprezintă mai puțin de 4,4% din bugetul Ministerului. Detalii suplimentare privind agenția sunt disponibile în caseta 2.1. Dispune de finanțare pentru 124 posturi de personal, dar numai 90 dintre acestea sunt ocupate.

29. **Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova** a fost creat în 2018 ca rezultat al unei fuziuni între Inspectoratul Ecologic de Stat și a Serviciului Piscicol. Inspectoratul este subordonat Ministerului Mediului. Acesta supraveghează și controlează implementarea reglementărilor în domeniul protecției mediului. De asemenea, el controlează utilizarea rațională a resurselor naturale de către întreprinderi, persoane fizice și organizații, precum și de către autoritățile administrației publice centrale și locale. Detalii cu privire la activitatea acestuia sunt, de asemenea, prezentate în caseta 2.1.

Caseta 2.1. Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova

Agenția de Mediu

Agenția de Mediu reglementează și autorizează activitățile care afectează calitatea mediului înconjurător, eliberând acte permise pentru persoane fizice și juridice. De asemenea, aceasta oferă sprijin Ministerului Mediului în justificarea proiectelor publice de documente de politici și reglementărilor cu privire la protecția mediului. Agenția creează și menține cadastre și registre speciale, monitorizează calitatea mediului înconjurător, inclusiv prin intermediul Laboratorului de Referință de Mediu; administrează sistemul de informații și datele cu privire la protecția mediului; și asigură accesul public la informații despre mediul înconjurător, inclusiv prin intermediul unui raport național cu privire la starea mediului înconjurător.

Domeniile de activitate ale Agenției de Mediu includ: prevenirea poluării mediului; protecția aerului atmosferic și prevenirea schimbărilor climatice; protecția și reglementarea utilizării resurselor de apă; protecția și reglementarea utilizării faunei și florei și a resurselor biologice acvatice; conservarea biodiversității și gestionarea ariilor naturale protejate de stat; gestionarea deșeurilor; și siguranța biologică.

Inspectoratul pentru Protecția Mediului

Responsabilitățile Inspectoratului includ: implementarea politicilor în domeniul protecției mediului; protecția aerului atmosferic, a resurselor de apă, a solului și subsolului, precum și a florei, faunei și teritoriilor naturale protejate; gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice; utilizarea rațională a resurselor naturale; și activitatea planificată.

Competența sa include prevenirea nerespectării legislației, detectarea și examinarea cazurilor de nerespectare, combaterea oricărui caz de nerespectare, aplicarea sancțiunilor, calcularea și despăgubirea prejudiciilor în conformitate cu legislația și principiul „poluatorul plătește” și coordonarea activităților cu impact asupra mediului înconjurător.

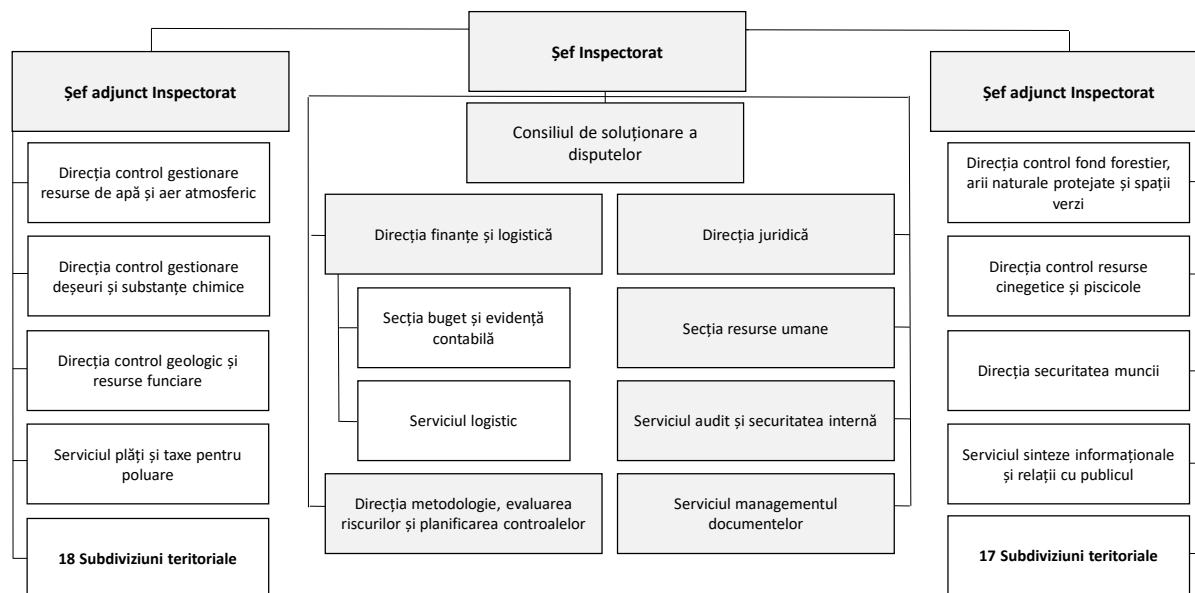
Inspectoratul poate elabora programe naționale, acte normative și planuri de acțiuni în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale. În acest scop, el poate colabora cu organele publice administrative centrale și locale, precum și cu membrii comunității civile și științifice. De asemenea, acesta poate participa la elaborarea convențiilor și acordurilor internaționale privind protecția mediului și exprima opinia sa cu privire la legislația de mediu.

Sursa: (Guvernul Republicii Moldova, 2018_[17]); (Guvernul Republicii Moldova, 2018_[18]); (Pscenicinii, 2020_[19]).

30. Șeful Inspectoratului pentru Protecția Mediului, desemnat de Ministerul Mediului, este sprijinit de doi șefi adjuncți. Inspectoratul este format din 16 direcții și servicii la nivel central și 35 subdiviziuni teritoriale care corespund delimitărilor teritoriale și au aceleași competențe ca și oficiul central. Structura sa organizațională este prezentată în figura 2.3. Inspectoratului i s-au oferit 287 de unități de personal, însă doar 197 de funcții erau ocupate la situația din octombrie 2021. În anul 2020, bugetul Inspectoratului era de 42 milioane MDL (2 milioane EUR), ceea ce a constituit circa 1,6% din bugetul fostului Minister al

Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului. Bugetul său pentru anul 2022 constituie circa 41 milioane MDL/2 milioane EUR, echivalent cu aproximativ 11% din bugetul anul al noului Minister al Mediului.

Figura 2.3. Structura organizațională a Inspectoratului pentru Protecția Mediului din Republica Moldova



Notă: Traducere neoficială.

Sursa: (Pscenicinii, 2020^[19]).

31. Inspectoratul pentru Protecția Mediului prezintă un raport anual în adresa Ministerului Mediului cu privire la activitatea sa, iar șeful Inspectoratului primește o evaluare trimestrială din partea Ministerului.

32. **Ministerul de Interne** supraveghează activitățile zilnice ale Inspectoratului. Acesta verifică Registrul de Stat al Controalelor, care compilează datele inspecțiilor, informează Inspectoratul în caz de depășire a termenelor limită și penalizează inspectorii care nu pregătesc procese verbale pentru activitățile lor de control.

33. O altă instituție importantă pentru asigurarea respectării legislației de mediu este **Cancelaria de Stat**.⁶ Cancelaria menține Registrul de Stat al Controalelor menționat mai sus, care cuprinde toate datele inspecțiilor realizate de instituțiile de inspectare din Republica Moldova, inclusiv planurile de inspecție, rezultatele și reclamațiile. Un registru centralizat este menit să reducă costurile pentru întreținerea fiecărei instituții participante. Nu există o colaborare directă între Cancelaria de Stat și Inspectoratul pentru Protecția Mediului. Totuși, la necesitate, inspectorii pot colabora cu Cancelaria prin intermediul Ministerului Mediului.

⁶ Cancelaria de Stat este o autoritate publică care organizează activitatea guvernului; creează cadrul general pentru definirea priorităților organizaționale; oferă sprijin metodologic și organizațional în procesul de planificare, elaborare și implementare a politicilor guvernamentale; monitorizează implementarea programelor guvernamentale; prezintă analize și informații; pregătește proiecte de acte guvernamentale și verifică executarea lor; și supraveghează relațiile guvernului cu autoritățile administrației publice locale. Cancelaria de Stat este condusă de secretarul general al guvernului, asistat de patru adjuncți (Cancelaria de Stat a Republicii Moldova, n.d.^[41]) (Cancelaria de Stat a Republicii Moldova, n.d.^[42]).

34. Între Agenția de Mediu, Laboratorul său de Referință și Inspectoratul pentru Protecția Mediului există o **cooperare interinstituțională**. În anumite cazuri prevăzute de legislația care reglementează eliberarea autorizațiilor, Agenția solicită Inspectoratului să verifice cererile de autorizare prin intermediul vizitelor în teren și să-și exprime opinia asupra eliberării autorizațiilor. În aceste cazuri, ea nu dispune de competențe de a verifica corectitudinea tuturor cererilor și nici de reprezentanți în toate unitățile administrative. Agenția, contează pe Inspectorat să verifice și datele în cazul în care identifică neconcordanțe în perioadele de raportare. Această competență reflectă Hotărârea de Guvern nr. 501/2018 pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la ținerea evidenței și transmiterea datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora. Laboratorul de Referință de Mediu cooperează foarte des cu Inspectoratul. Deseori, acesta primește solicitări de a desfășura evaluări la fața locului ale poluanților principali în componența unor echipe mobile formate în comun cu subdiviziunile teritoriale ale Inspectoratului. Laboratorul colectează datele și apoi le transmite Inspectoratului pentru o analiză a impactului și a prejudiciului asupra mediului.

Evaluarea angajamentelor instituționale

35. O bună parte a respondenților la sondajul OCDE au considerat că coordonarea între instituțiile ce asigură respectarea legislației de mediu în Republica Moldova nu este suficientă (67% dintre respondenții sectorului privat și 96% dintre ONG-uri). Prin urmare, angajamentul instituțional ar trebui să fie examinat mai îndeaproape pentru a identifica modalități de promovare a cooperării instituționale pe o scară mai largă.

36. La momentul redactării acestui raport, Agenția de Mediu avea doar șapte angajați responsabili de eliberarea autorizațiilor de mediu, echivalent a aproximativ două categorii de autorizații pentru fiecare persoană. Acest număr de angajați este extrem de mic pentru toate actele permissive, chiar și luând în considerare ghișeul electronic unic pentru depunerea cererilor. Se recomandă de a majora numărul angajaților.

37. Deși Inspectoratul pentru Protecția Mediului este subordonat Ministerului Mediului, acesta trebuie să raporteze și altor instituții, fapt care duce la o supraveghere fragmentată. Inspectoratul raportează oficiului Cancelariei de Stat pentru includere în Registrul de Stat al Controalelor. În același timp, Ministerul de Interne monitorizează activitatea zilnică a Inspectoratului și poate sancționa inspectorii acestuia pentru performanțe nesatisfăcătoare. Mai mult decât atât, Procuratura aprobă inspecțiile ad-hoc. Dintre respondenții la studiul OCDE, reprezentanții societății civile au considerat că cea mai mare provocare cu care se confruntă Inspectoratul este supravegherea insuficientă a activităților sale (legată de absența unei gestionări eficiente a informațiilor și automatizării). Ar fi util de a revizui cauzele acestei supravegheri fragmentate și a analiza opțiunile de optimizare a acesteia.

38. Cu cele 35 subdiviziuni teritoriale, Inspectoratul pentru Protecția Mediului are o structură fragmentată. Întrucât Inspectoratul dispune de un număr de angajați mai redus decât a fost preconizat, prin acest angajament resursele sunt distribuite dintr-o subdiviziune în alta într-un mod foarte subtil. Unele oficii teritoriale se dovedesc a avea doar doi angajați, iar oficiul central trebuie să le ofere asistență. Acest număr de angajați este unul extrem de mic, în special dacă analizăm toate sarcinile Inspectoratului. O astfel de situație poate amenința prestarea serviciilor, experiența, stabilitatea și calitatea anumitor funcții. Un număr așa de mare de subdiviziuni teritoriale și lipsa rotației inspectorilor (fapt discutat în secțiunea „Monitorizarea”) creează un risc de puncte oarbe în reglementare, corupție și reglementări pârtoitoare. De asemenea, acesta poate genera un risc de violență împotriva inspectorilor. Prin urmare, Republica Moldova ar trebui să examineze posibilitatea de organizare a unui număr mai redus de subdiviziuni teritoriale cu număr de persoane mai mare. Dimensiunea și numărul de subdiviziuni teritoriale ar trebui să reflecte perfect resursele necesare în diferite părți ale țării. Acest fapt ar putea depinde de numărul, tipul și riscurile asociate entităților autorizate în diverse regiuni geografice, precum și de caracteristicile geografice ale țării.

39. Capacitatea Inspectoratului pentru Protecția Mediului de a oferi sugestii cu privire la legislația de mediu corespunde bunei practici internaționale. Competențele sale în ce privește elaborarea legislației de mediu sunt destul de ample și unice în conformitate cu practicile internaționale; dovezi neconfirmate indică faptul că Inspectoratul nu desfășoară astfel de activități des. Aceste competențe nu ar trebui să afecteze activitățile sale de bază.

40. În perioada martie – septembrie 2020, Centrul Național Anticorupție din Republica Moldova a realizat o evaluare a integrității instituționale în cadrul Inspectoratului și al subdiviziunilor sale teritoriale. Acesta a identificat riscuri potențiale în următoarele domenii: corupere, abuz de putere, falsificare a documentelor publice, neglijare în prestarea serviciilor și nedeclarare a influenței inadecvate și a conflictului de interese (CNA, 2020_[20]). Acesta a constatat că factorii de reglementare, operaționali și personali contribuie la aceste riscuri de corupție. Spre exemplu, CNA a identificat puncte slabe la etapele de planificare și documentare a activității de control a mediului înconjurător și clasificare eronată a infracțiunilor împotriva mediului. A constatat că multe proceduri interne nu există sau sunt deficiente în cazul activităților precum reținerea contraveniențelor, identificarea și gestionarea unui conflict de interese și denunțarea incidentelor de corupție. Prin intermediul analizei s-a mai identificat că unii inspectori acceptă mită pentru a nu înregistra încălcările comise sau pentru a diminua amenziile (CNA, 2020_[20]). Acesta a constatat că serviciul de securitate și audit intern al Inspectoratului nu are o divizare clară a responsabilităților și că Inspectoratul nu aplică în mod consecvent legislația și standardele naționale anticorupție.

41. În contextul unor astfel de constatări, Republica Moldova ar trebui să întreprindă măsuri pentru a diminua posibilitățile de corupție în cadrul Inspectoratului pentru Protecția Mediului. Centrul Național Anticorupție a oferit recomandări detaliate în raportul său legat de consolidarea climatului de integritate. Acestea au inclus elaborarea și aprobarea regulamentelor interne, crearea unui registru pentru declararea conflictelor de interese, asigurarea transparenței activităților și instruirea funcționarilor publici în ce privește integritatea și anticorupția; consolidarea controlului managerial intern, inclusiv revizuirea componenței serviciilor de audit intern și securitate internă și aprobarea procedurilor operaționale și instrucțiilor pentru inițierea și documentarea activităților; și îmbunătățirea cadrului normativ (CNA, 2020_[20]).

42. În cele din urmă, în conformitate cu informațiile obținute, crearea Agenției de Mediu a determinat necesitatea reformării altor agenții, inclusiv Agenția Apele Moldovei și Agenția Moldsilva. Totuși, aceste reforme sunt încă în curs de implementare, fapt care duce la o fragmentare sporită a sistemului instituțiilor de mediu. În conformitate cu dovezile neconfirmate, acest fapt a avut drept rezultat neconformitatea mai accentuată în domeniul gestionării apelor, defrișărilor ilegale, braconajului și pescuitului ilegal. Prin urmare, finalizarea tuturor reformelor instituționale relevante este urgentă.

Competențele inspectorilor

43. Inspectorii de mediu au trei statute simultane: funcționar public, inspector și agent constator de fapte. Inspectorii sunt supuși unei perioade de probă de șase luni după ce au fost angajați. Aceștia nu sunt obligați să se specializeze într-un domeniu tematic specific. Pentru a-și menține calificările, inspectorii participă anual la instruiți cu privire la legislația de mediu și în vizite în teren.

44. Serviciul audit și securitate internă al Inspectoratului pentru Protecția Mediului monitorizează calificările personalului la nivel central și local. Evaluarea performanțelor inspectorilor are loc odată la trei luni, cu o evaluare finală la sfârșitul anului, care include un raport întocmit de inspectori înșiși. Această evaluare servește drept bază pentru orice premii la salarii. Registrul de Stat al Controalelor gestionat de Cancelaria de Stat are rolul de instrument pentru evaluarea inspectorilor. Aceștia pot fi amendați în cazul în care nu întocmesc procesele verbale ale inspecțiilor.

45. Inspectoratul pentru Protecția Mediului poate beneficia de consolidarea suplimentară a capacităților personalului. În cadrul răspunsurilor sondajului OCDE, 44% din respondenții sectorului privat

și 52% din cei ai ONG-urilor au menționat că competențele personalului reprezintă principala problemă cu care se confruntă inspectoratul. Circa 40% dintre ONG-urile respondente au indicat că competențele inspectorilor constituie un domeniu care necesită îmbunătățiri în cadrul inspectării mediului în țară. Inspectoratul ar trebui să analizeze deficitul de competențe al inspectorilor și să elaboreze un program corespunzător de instruire. Cunoștințele generale permit probabil inspectorilor să intervină în soluționarea oricărei situații apărute. Totuși, Inspectoratul ar trebui să depună mai mult efort pentru a atrage personal cu cunoștințe mai specializate pentru a se asigura că inspectorii posedă competențe mixte.

Gestionarea informațiilor și echipamentul din cadrul Inspectoratului

46. Inspectoratul pentru Protecția Mediului întâmpină dificultăți la capitolul echipament și programe și nu dispune de automatizare. Activitățile sale de contabilitate și păstrare a evidenței sunt realizate manual sau cu ajutorul unor aplicații Microsoft Word mai vechi. Dintre respondenții la sondajul OCDE, reprezentanții societății civile au considerat că lipsa unei gestionări eficiente a informațiilor și a automatizării este cea mai mare provocare cu care se confruntă Inspectoratul, pe lângă supravegherea insuficientă a activităților sale.

47. Circa o treime din respondenții sectorului privat și ONG-urilor au considerat că tehnologia și echipamentul disponibil pentru inspectori ar putea fi îmbunătățit în cazul inspecțiilor de mediu. Inspectoratul ar trebui să dispună de echipament adecvat pentru a facilita inspecțiile. În mod ideal, acesta ar trebui să includă cel puțin un automobil pentru fiecare pereche de inspectori. Ar fi binevenite și automobile destinate altor scopuri, precum intervenirea în incidente legate de mediu și asigurarea participării la întruniri a managerilor. Inspectoratul ar trebui să revizuiască necesitățile de echipament, să prezinte o listă detaliată ministerului și să pună în discuție modul de mobilizare a resurselor primite.

3 Regimul de monitorizare a respectării legislației de mediu

48. Moldova monitorizează respectarea legislației prin intermediul inspecțiilor planificate și ad-hoc; al monitorizării mediului ambiant; al auto-monitorizării de către companii și al monitorizării independente de către public și organizații neguvernamentale (ONG-uri). Totuși, pentru numeroși respondenți din cadrul sectorului privat (44%) și al ONG-urilor (60%) care au participat la sondajul OCDE, cel mai important punct slab al regimului de sancționare în domeniul mediului este că nerespectarea este puțin probabil să fie detectată. Mai mult decât atât, respondenții din sectorul privat au afirmat că monitorizarea este principala prioritate în reforma regimului asigurării respectării legislației de mediu în Republica Moldova. Astfel de sugestii relevă domeniile care necesită îmbunătățire în regimul de monitorizare a respectării legislației.

Inspecțiile

49. Inspecțiile de mediu în Republica Moldova au loc în conformitate cu Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător și Hotărârea Guvernului nr. 963 pentru aprobarea Metodologiei privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în baza analizei riscurilor aferent domeniilor de competență ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului din 2018. În caseta 3.1 găsiți detalii despre hotărâre. Adoptarea unei metodologii de evaluarea riscurilor de către Republica Moldova corespunde unei recomandări dintr-un raport anterior al OCDE (OCDE, 2010^[21]).

Caseta 3.1. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Metodologiei privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în baza analizei riscurilor aferent domeniilor de competență ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului

Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Metodologiei privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în baza analizei riscurilor aferent domeniilor de competență ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului guvernează majoritatea activităților Inspectoratului. Aceasta se aplică în cazul inspecțiilor anuale, inclusiv al frecvenței și intensității lor; al deciziilor cu privire la necesitatea de a desfășura inspecții ad-hoc; al deciziilor referitoare la o intervenție corespunzătoare în cazul unei plângeri legate de nerespectarea reglementărilor; al pregătirii chestionarelor pentru inspecții; și al planificării strategice a activității de control. Metodologia determină riscul general al entităților autorizate în baza:

- domeniului/subdomeniului activității economice (având la bază o listă de activități economice din domeniul de competență al inspectoratului, care este, la rândul său, bazată pe Clasificatorul Activităților Economice din Moldova)
- istoricul respectării de către entitatea autorizată a prevederilor legale, inclusiv a prescripțiilor
- deținerii unor acte permissive de mediu de către entitatea autorizată și respectarea acestora
- amplasării unității supuse controlului în raport cu obiectele de mediu vulnerabile.

Documentul specifică, de asemenea, criterii de risc suplimentare pentru diferite elemente ale mediului înconjurător. Fiecare criteriu este divizat în puncte/niveluri de intensitate/gravitate. Acesta include și o explicație cu privire la măsurarea diverselor criterii de risc. Punctele primite pentru criterii se adaugă la o clasificare a riscurilor entităților autorizate.

Metodologia asigură o examinare regulată a ponderii atribuite criteriilor de risc drept rezultat al inspecțiilor sau noilor date disponibile. Inspectoratul gestionează o bază de date prin intermediul Registrului de Stat al Controalelor cu o listă a tuturor persoanelor/obiectelor supuse controlului, istoria activității lor și profilul fiecăruia cu informații relevante pentru criteriile de riscuri. Acesta este responsabil pentru actualizarea informațiilor necesare pentru aplicarea criteriilor de risc cel puțin odată pe an.

Sursa: (Pscenicinii, 2020^[19]; Guvernul Republicii Moldova, 2018^[22]).

Inspecțiile planificate

50. Inspectoratul pentru Protecția Mediului desfășoară activități planificate în baza unui program care include numărul de inspecții, prioritatea și ordinea lor în funcție de gradul de risc pe care îl prezintă entitatea autorizată, precum și resursele tehnologice și umane disponibile (Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova, 2020^[23]). Planul inspecției este aprobat până la 25 decembrie în fiecare an calendaristic și este apoi publicat pe pagina Registrului de Stat al Controalelor, ceea ce corespunde bunelor practici. Regulamentele în Republica Moldova obligă să fie realizată maxim o inspecție a fiecărei entități economice în același an calendaristic. Șeful Inspectoratului trebuie să aprobe un ghid cu privire la modul de elaborarea a unui plan consolidat de inspecție bazat pe estimarea riscurilor. Lucrul asupra respectivului document încă nu a fost început din cauza deficitului de personal și a lipsei de experiență, dar este planificat pentru anul 2022.

51. În 2020, Inspectoratul pentru Protecția Mediului a planificat 1 524 de inspecții și a desfășurat 636 dintre ele, precum și 365 inspecții ad-hoc și 1 071 inspecții ad-hoc în cadrul eliberării actelor permissive. În 2019, Inspectoratul a planificat 2 579 inspecții și a realizat 1 103 dintre ele, precum și 299 inspecții ad-hoc și 624 inspecții ad-hoc în cadrul eliberării actelor permissive.

Inspecțiile ad-hoc

52. Există doi factori declanșatori principali pentru inspecțiile ad-hoc din Moldova. Solicitățile pot veni din partea surselor precum persoanele fizice sau juridice, autoritățile publice, Procuratura, Ministerul Afacerilor Interne etc. Pot fi și solicitări din partea Agenției de Mediu pe parcursul procedurii de autorizare/acordare a licenței sau din partea entităților economice care doresc să-și extindă autorizația activităților lor. Procuratura Republicii Moldova trebuie să aprobe orice inspecție ad-hoc drept răspuns la o solicitare justificată din partea Inspectoratului pentru Protecția Mediului prin evaluarea gradului de risc. În cazul în care Procuratura consideră că situația prezintă un risc redus, Inspectoratul va aborda situația pe parcursul unei inspecții planificate. Acesta are autoritatea de a desfășura inspecții repetate, spre exemplu, pentru a verifica dacă prescripțiile sale au fost sau nu respectate.

Resursele pentru inspecții

53. Minim doi inspectori trebuie să participe la orice inspecție a mediului planificată sau ad-hoc. După cum a fost menționat anterior, inspectorii trebuie să fie supuși rotației. Ei trebuie să ofere răspunsuri la o listă standard de întrebări pe parcursul vizitelor lor în teren. Aceasta este utilă pentru locații similare, dar ea nu ar trebui să înlocuiască instruirea eficientă pentru inspectori cu privire la modul de inspectare și la ce să se aștepte la fața locului.

54. La situația din noiembrie 2020, Inspectoratul pentru Protecția Mediului avea la dispoziție 41 de mijloace de transport și avea drept scop asigurarea unui număr suficient de laptopuri pentru membrii personalului său. Oficiul central al Inspectoratului pentru Protecția Mediului poate să desemneze membri ai personalului pentru participarea în inspecții regionale în cazul în care angajații din regiune au concediu medical sau de odihnă. La solicitarea Inspectoratului, reprezentanții Ministerului de Interne și ai Agenției de Mediu se pot alătura inspecțiilor de mediu. Pe lângă aceasta, Laboratorul de Referință de Mediu poate colecta mostre pe parcursul vizitelor în teren și apoi le poate expedia Inspectoratului pentru a lua o decizie.

Analiza inspecțiilor

55. În baza informației disponibile, OCDE a identificat mai multe domenii de îmbunătățire a inspecțiilor în Republica Moldova. În primul rând, Republica Moldova trebuie să garanteze Inspectoratului pentru Protecția Mediului acces ușor la o bază de date comună a actelor permissive de mediu care trebuie să fie inspectate, iar aceasta ar trebui să fie în mod simplu actualizată. În noiembrie 2020, Inspectoratul a supravegheat circa 6 000 –7 000 entități economice; cifrele nu erau exacte. În conformitate cu indicațiile primite, supravegherea entităților economice autorizate ar putea fi incompletă, iar metoda de actualizare a listei de entități autorizate este inconsistentă și dificilă. Potrivit Agenției de Mediu, Registrul Actelor Permissive este unica sursă oficială de date privind autorizațiile emise în Republica Moldova, iar autorizațiile emise sunt publicate periodic. Totuși, oficiul central al Inspectoratului și oficiile regionale gestionează și actualizează fișierele lor cu privire la entitățile autorizate, fără a dispune bază de date comună între ele. Într-un final, Cancelaria de Stat dispune de propria bază de date a entităților autorizate, care nu este comparată cu cele ale trezoreriei, Inspectoratului Fiscal sau altor organe de stat. Inspectoratul nu primește actualizări în timp real despre autorizații și se adresează Agenției de Mediu și autorităților fiscale pentru a obține astfel de informații. O imagine generală actualizată a entităților economice autorizate este primordială pentru funcționarea eficientă a inspectoratului, inclusiv pentru evaluarea riscurilor și planificarea inspecțiilor. Actualizarea nu trebuie să includă excedente și inconsecvențe, și trebuie să fie ușor accesibilă. Acest fapt va ajuta, de asemenea, la diminuarea volumului de timp pe care personalul Inspectoratului îl petrece efectuând solicitări cu privire la entitățile autorizate, permițându-le să se concentreze mai mult asupra activităților lor de bază.

56. Planificarea inspecției va asigura și inspecțiile ulterioare. Numărul de inspecții planificate se dovedește a fi destul de mic, luând în considerare numărul total de inspectori. Numărul de inspecții

realizate anual diferă semnificativ de planul inspecțiilor, iar numărul de inspecții ad-hoc în cadrul procesului de autorizare este mare. Inspecțiile ad-hoc vizează cel mai probabil entitățile care prezintă mai puține riscuri de mediu decât entitățile supuse inspecțiilor planificate. Prin urmare, este important de analizat de ce acest număr este atât de mare. Un motiv îl constituie, cu siguranță, numărul de inspecții desfășurate în cadrul eliberării actelor permissive în conformitate cu legislația Republicii Moldova. Planul inspecțiilor trebuie să includă, în mod ideal, aproximări pentru inspecțiile ad-hoc, suplimentar la cele planificate.

57. Deși metodologia curentă pentru evaluarea riscurilor este destul de avansată, există încă loc pentru îmbunătățiri. Spre exemplu, clasificarea activităților economice este generalizată și nu se bazează pe tipul/cantitatea de poluanți sau pe faptul dacă o locație dispune de echipamentul adecvat pentru diminuarea acestora. Nu pare să existe o frecvență minimă a inspecțiilor sau inspecții la întâmplare pentru unele dintre activitățile ce prezintă riscuri minime. Aceasta înseamnă că unele entități ar putea să nu primească nici o vizită a unui inspector după ce au obținut autorizația. În plus, Inspectoratul pentru Protecția Mediului ar trebui să lucreze în continuare la elaborarea unui plan de inspecție bazat pe estimarea riscurilor. Acesta i-ar permite să aplice în mod corect metodologia de evaluare a riscurilor.

58. Alte câteva aspecte trebuie, de asemenea, să fie abordate. Inspectoratul pentru Protecția Mediului a raportat dificultăți în ceea ce privește inspectarea activităților de extracție a mineralelor. Acestea sunt costisitoare și necesită mult timp, și în cazul lor este nevoie de a compara constatările cu cele din alte baze de date, cum ar fi cadastrul și registrul bunurilor imobile. Prin urmare, simplificarea acestui tip de inspecții fără a reduce din eficiența lor ar fi utilă.

59. Inspectoratul pentru Protecția Mediului ar trebui să dispună de un mecanism prin care să se asigure că aceiași inspectori nu vizitează întotdeauna aceleași locuri. Acest fapt este în mod special important pentru diminuarea riscului de corupție din perspectiva multitudinii de subdiviziuni teritoriale cu deficit de personal din cadrul Inspectoratului din Republica Moldova.

Monitorizare și analiză de laborator

60. Laboratorul de Referință de Mediu al Agenției de Mediu monitorizează starea mediului din țară. Acest laborator a fost creat în 2018, după înființarea Agenției de Mediu prin fuziunea a două laboratoare: Serviciul Hidrometeorologic de Stat și Laboratorul Inspectoratului Ecologic de Stat; o parte din baza legislativă încă mai trebuie actualizată. Laboratorul de Referință de Mediu a obținut certificarea ISO 17025 pe 17 martie 2021, cu valabilitatea de cinci ani, după ce a înlăturat unele neregularități identificate de către Centrul Național de Acreditare. Activitatea de monitorizare a Laboratorului se concentrează pe apa de suprafață, apa uzată, calitatea solului, radioactivitatea, precipitațiile atmosferice și calitatea aerului. Se preconizează ca domeniile sale de expertiză și certificare să se extindă odată cu obținerea experienței. Acesta funcționează în baza programelor de monitorizare aprobate anual. Laboratorul pregătește și publică zilnic, lunar și anual buletine privind calitatea mediului. Agenția utilizează aceste buletine pentru a întocmi și a publica raportul național privind starea mediului odată la patru ani. Aceasta este o dezvoltare pozitivă: toate ONG-urile de mediu din cadrul sondajului au constatat insuficiența informațiilor privind starea mediului în Moldova, în timp ce 81% din respondenții sectorului privat au exprimat aceeași opinie.

61. Mulți parteneri internaționali colaborează cu Laboratorul de Referință de Mediu și contribuie la dezvoltarea capacităților acestuia. Laboratorul a colaborat cu Inițiativa pentru apă a Uniunii Europene plus (EUWI+) pentru a-și îmbunătăți tehnologiile destinate analizei apei de suprafață. Partenerii germani intenționează să ofere sprijin în modernizarea rețelei de monitorizare a calității aerului. Angajații laboratorului au participat la cursuri de instruire specializate peste hotare.

62. Laboratorul de Referință de Mediu a declarat că nu are personal suficient, (45 persoane), îi lipsește finanțarea și are tehnologie învechită. Spre exemplu, tehnologia sa de monitorizare a aerului datează din anii 1960 și 1970. Din cauza lipsei de tehnologii, Laboratorul de Referință de Mediu monitorizează mai

puțin de jumătate din cele 45 de substanțe prioritare ale Directivei-cadru a UE privind apa. Mai mult decât atât, acesta nu deține infrastructură pentru monitorizarea deșeurilor. Cea mai mare provocare identificată este imposibilitatea de prelevare automatizată a probelor, motiv pentru care angajații laboratorului trebuie să preleve probe manual, cel puțin la stațiile de monitorizare a aerului și a apei. În schimb, lipsa de automatizare ar spori necesitatea angajării unui număr mai mare de persoane care să efectueze manual prelevarea probelor.

63. Inspectoratul pentru Protecția Mediului nu dispune de propriul laborator de monitorizare. Totuși, în anumite cazuri, acesta solicită reprezentanților Laboratorului de Referință de Mediu să ia probe pentru verificare și analiză. Altfel spus, inspectorii doar evaluează vizual impactul negativ asupra mediului în timpul vizitelor la fața locului.

64. Moldova planifică să înființeze Sistemul Național de Monitorizare și Gestionare Integrată a Calității Aerului în țară prin intermediul proiectului de lege privind calitatea aerului atmosferic. Scopul acestui sistem este de a îmbunătăți corectitudinea datelor privind poluarea aerului. De asemenea, acesta este menit să prevină proiectele publice sau private cu impact dăunător asupra aerului în zonele în care se depășesc limitele emisiilor de poluare. Pe lângă aceasta, el va contribui la identificarea surselor de poluare a aerului și la luarea măsurilor corespunzătoare pentru a reduce poluarea aerului sau a compensa efectele acesteia.

Auto-monitorizarea și auto-raportarea de către companii

65. Entitățile economice din Moldova sunt obligate să țină evidența emisiilor lor în apă, aer, evidența deșeurilor generate și să raporteze anual Agenției de Mediu. Aceste cerințe se bazează pe informațiile indicate în actele permissive, dar și pe prevederile actelor normative corespunzătoare. De exemplu, entitățile economice trebuie să prezinte anual rapoarte privind gestionarea deșeurilor în primul trimestru al fiecărui an calendaristic, în format electronic prin intermediul Sistemului Informațional Automatizat de Management al Deșeurilor (SIA „MD”) sau rapoarte statistice privind emisiile în aer pe suport de hârtie. SIA „MD” acumulează diferite informații cu privire la deșeuri bazate pe astfel de rapoarte, inclusiv lista operatorilor autorizați de gestionare a deșeurilor și notificări privind transporturile deșeurilor dincolo de frontiere. Conform sondajului OCDE, 67% din companiile private au declarat că prezintă rapoarte anuale Agenției. Titularii autorizațiilor pentru colectarea obiectelor regnului vegetal sau pentru dobândirea animalelor care nu constituie obiecte ale vânatului și pescuitului sunt obligați să prezinte Agenției rapoarte privind numărul de unități colectate sau dobândite, prevăzut în legislație. Totuși, aceștia nu respectă această obligație. Începând cu anul 2021, aceste rapoarte au fost solicitate prin scrisori ale Agenției de Mediu către titularii autorizațiilor respective.

66. Inspectoratul pentru Protecția Mediului efectuează controale la fața locului pentru a verifica monitorizarea și evidența ținută de companii. În ce privește companiile private participante la sondajul OCDE, 67% au afirmat că rapoartele lor de auto-monitorizare sunt verificate de către Inspectorat în timpul controalelor, 11% au spus că rapoartele sunt verificate de o terță parte, și 22% nu au știut cine verifică rapoartele lor de auto-monitorizare. Agenția de Mediu și Laboratorul său de Referință de Mediu nu dispun de un mecanism pentru verificarea rapoartelor de auto-monitorizare. Agenția transmite versiunea finală a rapoartelor de auto-monitorizare Biroului Național de Statistică din Moldova.

67. Potrivit interviurilor, mecanismele de auto-monitorizare în Republica Moldova necesită îmbunătățiri. Dată fiind lipsa de informații publice disponibile privind auto-monitorizarea, acest domeniu trebuie să fie în continuare examinat și evaluat. O problemă evidentă este că Agenția de Mediu nu poate verifica rapoartele de auto-monitorizare. Ar trebui să se ia în calcul crearea unui astfel de mecanism sau reducerea auto-monitorizării la volumul de date importante pe care aceasta le poate verifica. Ar fi necesar să se examineze modul de utilizare a rapoartelor de auto-monitorizare pentru a identifica lacunele politicii de mediu și progresul implementării politicii. Dispunând de aceste informații, ar trebui să se stabilească dacă Biroul Național de Statistică poate utiliza aceste rapoarte în mod eficient pentru aceste scopuri.

Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți (RETP)

68. Prin ratificarea Protocolului Convenției de la Aarhus privind registrele emisiilor și ale transferului de poluanți (RETP) în 2013 a fost inițiată crearea unui registru de stat. În RETP vor fi colectate datele raportate de către unii operatorii industriali, care vor fi puse la dispoziția publicului. Operatorii vizați trebuie să prezinte rapoarte anuale cu privire la anumite tipuri de poluare, inclusiv emisiile în aer și apă. Aceste rapoarte sunt însoțite de indicațiile care arată că datele sunt bazate pe măsurători sau calcule; metoda analitică și/sau metoda de calcul folosită; sau că datele sunt bazate pe estimări. Operatorilor li se poate solicita să corecteze informația prezentată. În plus, operatorii sunt responsabili de efectuarea auto-monitorizării prin laboratoarele autorizate. În acest scop, ei trebuie să întocmească un plan de monitorizare și să țină evidența activităților de monitorizare cel puțin cinci ani.

69. Registrul e-RETP a fost creat în 2016. În anul 2017, 75 de operatori s-au înregistrat în RETP, urmați de 188 în 2018. De asemenea în 2018, Moldova a adoptat un regulament cu privire la RETP național. În timpul interviurilor din noiembrie 2020, Direcția responsabilă de protecția aerului din cadrul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) realiza transmiterea RETP Agenției de Mediu. Agenția nu are acces la RETP și acesta nu este funcțional.

70. Furnizorii de informații pentru RETP sunt: i) operatorii înregistrați referitor la poluanții emiși sau transmiși; ii) Inspectoratul pentru Protecția Mediului cu privire la depozitele de deșeuri insalubre sau ilegale; iii) Agenția Apele Moldovei pentru resurse acvatice; iv) Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor despre folosirea produselor de uz fitosanitar și a îngrășămintelor, informații privind fermele zootehnice de suprafață și eliminarea neorganizată a apelor uzate; v) Agenția Servicii Publice cu privire la numărul de vehicule și tipurile motoarelor din Registrul de stat al transporturilor; și vi) Biroul Național de Statistică pentru balanța energetică (Guvernul Republicii Moldova, 2018^[24]). Destinarii informațiilor RETP sunt operatorii, Ministerul Mediului și instituțiile subordonate, agențiile centrale de stat specializate, și publicul (Guvernul Republicii Moldova, 2018^[24]). Agenția de Mediu este registratorul de informații al RETP, semnificând că aceasta realizează înregistrarea primară, actualizează datele și poate înlătura datele din registru. Inspectoratul este registratorul de informații privind poluanții difuzi.

71. Se planifică ca RETP să fie integrat cu multe alte sisteme informaționale prin intermediul platformei de interoperabilitate MConnect. Se planifică elaborarea unui Ghid pentru facilitarea implementării RETP național. În cadrul acestuia se vor specifica tipurile de activități ce urmează să fie monitorizate, metodologia, indicatorii, instrucțiunile de înregistrare a datelor, și termenii limită pentru transmiterea lor.

72. Va fi necesar să existe un mecanism pentru verificarea rapoartelor realizate pentru RETP. Prin intermediul acestuia, de exemplu, se vor putea compara informațiile prezentate cu înregistrările primite privind actele permissive, inspecțiile și mostrele din Laboratorul de Referință de Mediu. Inspectoratul pentru Protecția Mediului ar trebui să primească informațiile, pe care să le integreze în procesul de evaluare a riscurilor.

Monitorizarea independentă de către public și ONG-uri

73. Alertele și plângerile în privința mediului pot fi adresate Agenției de Mediu și Inspectoratului pentru Protecția Mediului în diverse modalități. Acestea cuprind linii telefonice de urgență (de ex. Linia Instituțională și Linia Anticorupție), paginile web oficiale și de Facebook, scrisori și o aplicație EcoAlert lansată recent. Mai multe detalii cu privire la aplicația EcoAlert sunt disponibile în caseta 3.2.

Caseta 3.2. Aplicația EcoAlert pentru plângeri legate de mediu

Inspectoratul pentru Protecția Mediului a lansat aplicația electronică EcoAlert⁷ în noiembrie 2020, care a fost creată de asociația obștească Centrul Național de Mediu. Aplicația permite persoanelor autentificate să trimită alerte de mediu, cu poze ce prezintă daune aduse mediului. Caracteristica Sistemului de Poziționare Globală facilitează depunerea plângerilor și răspunsul de către Inspectorat. Aplicația este în versiune web și versiune mobilă gratuită compatibilă cu diferite sisteme de operare. Cetățenii își pot crea un cont personal și primi notificări despre progresul de soluționare a plângerilor depuse. Aplicația EcoAlert este un instrument inovator și util pentru raportarea problemelor de mediu, și constituie un exemplu elocvent de cooperare a Inspectoratului cu societatea civilă. În același timp, Inspectoratul a menționat două dificultăți majore în utilizarea platformei EcoAlert: i) cazurile de alerte neîntemeiate din cauza necunoașterii, de către publicul larg, a limitelor de poluare a mediului, ii) lipsa personalului la Inspectorat care să gestioneze în mod eficient plângerile primite. În consecință, inspectoratul va încerca să elaboreze un document de orientare pentru publicul larg cu privire la cazurile care ar trebui raportate prin EcoAlert.

74. Atât Agenția de Mediu, cât și Inspectoratul pentru protecția mediului gestionează plângerile legate de mediu. Inspectoratul poate apela la Laboratorul de Referință de Mediu pentru a preleva probele necesare. Pe lângă aceasta, el poate implica alte instituții în caz de urgență, precum poliția sau agenția de silvicultură și cinegetică Moldsilva. Inspectoratul a menționat că din cauza volumul mare de lucru, inspectorii de la nivel central și local s-ar putea să nu reușească să răspundă imediat la alerte și plângeri. Potrivit informațiilor obținute, Inspectoratul nu are capacitatea de a interveni în toate incidentele legate de mediu la timp. Prin urmare, poliția și serviciile de urgență trebuie să se ocupe de multe cazuri. Inspectoratul ar trebui să-și dezvolte capacitatea de a răspunde în regim de 24/7 la incidente de mediu, în special în cazurile în care incidentele grave necesită intervenții ale specialiștilor.

75. În conformitate cu reglementările Republicii Moldova, autoritățile publice ar trebui să răspundă la plângeri în decurs de 15-30 de zile. De asemenea, acestea sunt obligate să informeze reclamantul despre timpul necesar pentru răspuns. Dacă o petiție e făcută în format electronic, autoritățile publice trebuie să transmită numărul de înregistrare al petiției în timp de două zile. Procedura de răspuns la cererile privind o potențială problemă gravă de poluare care persistă durează prea mult timp. Ar fi util de a examina dacă este posibil de a reduce timpul necesar pentru procesare.

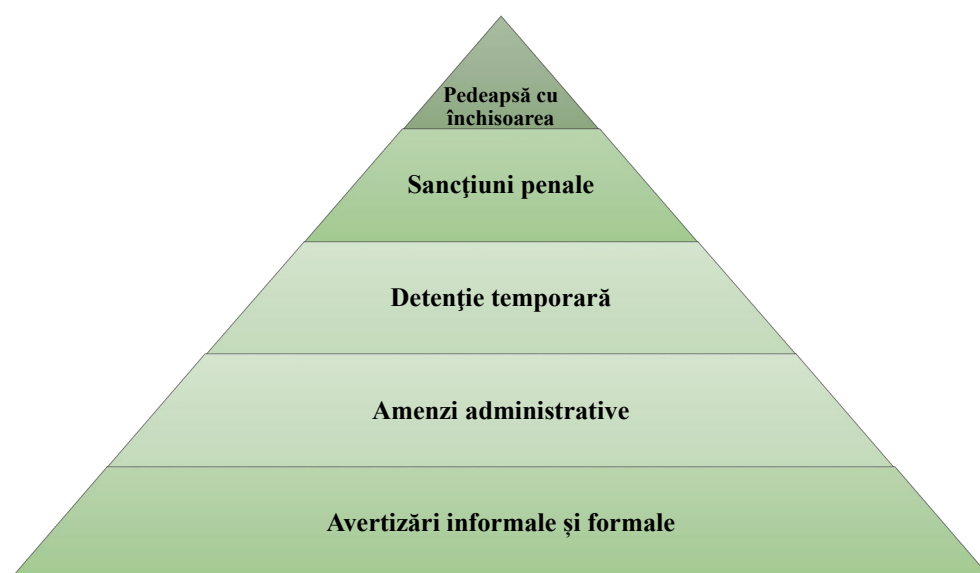
76. Agenția de Mediu nu deține un mecanism pentru a monitoriza statutul alertelor și plângerilor privind mediul, precum măsurile de soluționate luate. Se recomandă ca Moldova să creeze pentru Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului un proces documentat și public de soluționare a plângerilor referitoare la mediu. În mod ideal, acesta ar fi susținut de un sistem electronic de trimitere, înregistrare, raportare și răspuns la plângerile legate de mediu.

⁷ www.ecoalert.md

4 Regimul de asigurare a respectării legislației de mediu

77. Moldova utilizează o varietate de răspunsuri la cazurile de nerespectare conform „piramidei sancțiunilor” (figura 4.1). Acestea includ avertizări verbale și scrise pentru cazuri de nerespectare specificate în legislație; sancțiuni contravenționale și plăți de mediu; revocarea licenței și încetarea activităților; precum și sancțiuni penale, inclusiv amenzi și pedeapsă cu închisoarea. Legislația principală ce stabilește sancțiuni pentru nerespectarea reglementărilor de mediu în Moldova, inclusiv plățile de mediu, este prezentată în tabelul 4.1.

Figura 4.1. Piramida sancțiunilor



78. Inspectoratul pentru Protecția Mediului este principala autoritate responsabilă să ia acțiuni de răspuns la cazurile de nerespectare a legislației de mediu și să aplice sancțiuni. Inspectorii raportează cazurile de nerespectare, depun rapoarte în acest sens, evaluează daunele aduse mediului, aplică sancțiuni și prezintă cauzele în instanță împreună cu evidențe și recomandări. Autoritățile publice locale contribuie la aplicarea normelor de mediu prin verificarea încălcărilor comise, realizarea măsurilor menite să elimine cazurile de nerespectare, și înștiințarea organelor de drept despre încălcări. În cazul în care o entitate autorizată ia măsuri pentru a elimina daunele aduse mediului, această faptă poate servi drept factor atenuant în stabilirea sancțiunii.

79. Conform raportului de activitate din 2019 al inspectoratului, în acel an s-au făcut 8 729 de recomandări cu privire la măsura corectivă. De asemenea, s-au efectuat 3 613 raiduri împotriva braconajului și exploatării forestiere ilegale, rezultând în emiterea a 5 294 de procese verbale de contravenție. Pe lângă aceasta, s-au aplicat amenzi în sumă de aproximativ 7 milioane MDL (0,3 milioane EUR). Inspectoratul a planificat să adune în 2019 amenzi pentru daunele aduse mediului în valoare de

circa 104 milioane MDL (5 milioane EUR) Acesta a sancționat 474 de persoane juridice, 251 de persoane în funcții de răspundere și 5 125 de persoane fizice (Gheorghe, 2020^[25]).

Tabelul 4.1. Documentele principale care reglementează sancțiuni și amenzi pentru nerespectarea legislației de mediu în Moldova

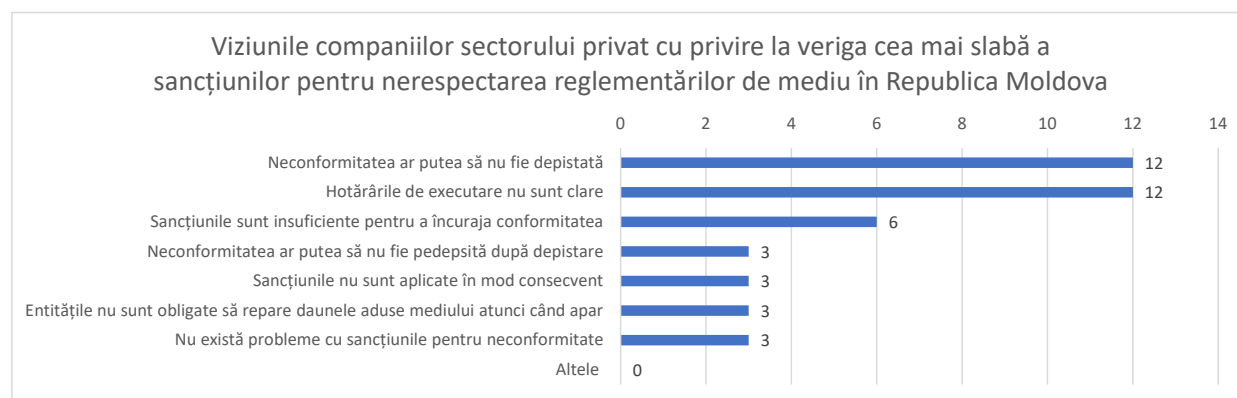
Actul	Anul	Descrierea
Codul administrativ al Republicii Moldova	2018	Acest Cod stabilește următoarele: principiile sancțiunilor și procedurilor administrative (inclusiv legalitatea, uniformitatea și proporționalitatea măsurilor de impunere); participanții la procedurile administrative; competențele juridice ale organelor guvernamentale; termenii procedurilor administrative; aspectele instituționale inclusiv transparența; etapele procedurilor administrative, inclusiv inițierea și finalizarea procedurilor administrative, incidentele și drepturile procedurale, certificarea circumstanțelor și obținerea probelor, audierea participanților, informarea despre procedurile și costurile procedurilor; procesul de publicare al actelor administrative individuale precum și anularea lor; acordurile administrative; procedurile preliminare și reîncepute; implementarea actelor administrative individuale și acordurilor cu principiile de bază; aplicarea sancțiunilor bănești; procesele de judecată administrative, inclusiv principiile de bază, procedurile în prima instanță, procedurile de apel și recurs; aplicarea hotărârilor judecătorești și contractelor de împăcare.
Codul contravențional al Republicii Moldova	2008	Codul contravențional cuprinde norme juridice referitor la încălcări. Acesta identifică acțiuni care reprezintă încălcări ale legii, și stabilește proceduri și sancțiuni pentru încălcări. Capitolul IX se referă la contravenții în domeniul protecției mediului, inclusiv încălcările reglementărilor pentru ape, resurse piscicole, resurse funciare, subsol, resurse forestiere și plantații, spații verzi, parcuri, rezervații, fondul cinegetic și apicultură; eschivarea de plățile pentru poluarea mediului; încălcarea cerințelor ecologice la construcția, la punerea în funcțiune, la exploatarea întreprinderilor, instalațiilor și altor obiective; neadmiterea inspecției obiectivelor sau neprezentarea informației despre starea mediului; nefolosirea instalațiilor pentru purificarea de poluanți și controlul emisiilor în atmosferă, pentru epurarea apelor uzate; depășirea normativelor gradului admisibil de acțiune dăunătoare asupra mediului și emisia de poluanți fără autorizație; încălcarea regimului și modului de utilizare a hidrocarburilor halogenate care distrug stratul de ozon; poluarea mediului cu cauzarea de prejudicii; neîndeplinirea obligațiilor de înregistrare în actele de bord a operațiunilor cu substanțe și amestecuri nocive; încălcarea regulilor de desfășurare a activităților nucleare și radiologice; încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor; încălcarea regulilor de evidență, transport, păstrare, utilizare și înhumare a preparatelor biologice, chimice și a altor substanțe toxice; încălcarea regulilor de desfășurare a activităților nucleare și radiologice; neîndeplinirea prevederilor legislației privind expertiza ecologică de stat și evaluarea impactului asupra mediului. Codul prevede amenzi corespunzătoare pentru contravenții administrative.
Codul penal al al Republicii Moldova	2002	Codul penal conține norme juridice de drept penal, definește acțiunile care constituie o infracțiune și prevede sancțiuni penale. Capitolul IX se concentrează pe încălcările legislației de mediu, inclusiv încălcarea cerințelor securității ecologice la proiectarea, amplasarea, construcția sau punerea în exploatare, precum și la exploatarea construcțiilor industriale, agricole, științifice sau a altor obiective de către persoanele responsabile de respectarea lor; încălcarea regulilor de circulație a substanțelor, materialelor și deșeurilor radioactive, bacteriologice sau toxice; tănuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea mediului; neîndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor ecologice; poluarea solului; încălcarea cerințelor de protecție a subsolului; poluarea apei; poluarea aerului; tăierea ilegală a vegetației forestiere; distrugerea sau deteriorarea masivelor forestiere; vânatul ilegal; îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatare ale apelor; și încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat. Codul prevede cazurile în care aceste activități sunt recunoscute ca o infracțiune, și amenzile, sancțiunile penale și alte penalități corespunzătoare.
Legea privind plata pentru poluarea mediului	1998	Această lege are drept obiectiv crearea unui sistem de activitate economică în care devine neconvenabilă cauzarea oricărui prejudiciu mediului. Legea are ca scop stimularea construcției și exploatareii sistemelor de captare și neutralizare a poluanților, de colectare, reciclare și distrugere a deșeurilor, precum și implementarea de tehnologii nonpoluante, realizarea altor măsuri care ar micșora volumul emisiilor (deversărilor) de poluanți în mediu și ar diminua formarea deșeurilor de producție și a deșeurilor de ambalaje. Într-un final, are drept obiectiv formarea fondurilor ecologice pentru finanțarea activității orientate spre ameliorarea calității mediului. Legea conține un capitol cu privire la modul de stabilire și calculare a plății pentru poluarea mediului și un capitol despre modul de percepere a plății pentru poluarea mediului. Plățile sunt stabilite în conformitate cu volumele autorizate de poluare

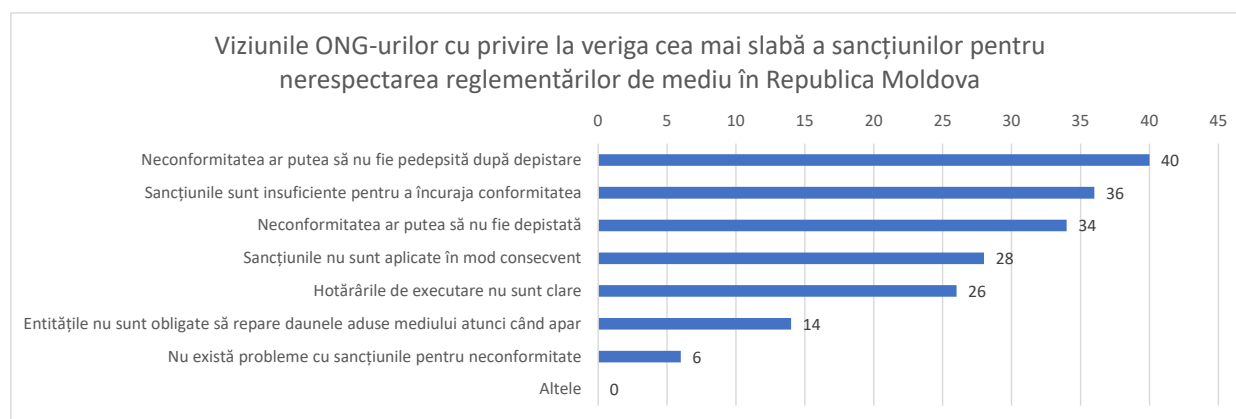
Actul	Anul	Descrierea
		și pentru depășirea nivelurilor autorizate de poluare pentru poluarea de la sursele staționare. Legea prevede că subiecții legii sunt obligați să calculeze de sine stătător plățile pentru poluarea mediului, să achite plățile corespunzătoare și să prezinte autorității fiscale darea de seamă respectivă folosind platforma electronică. Acest document include următoarele anexe: normativele de plată pentru emisiile de poluanți din sursele staționare și modul de calcul al acesteia, în funcție de raza de aplicare și pentru o tonă; normativele de plată pentru deversări de poluanți cu apele reziduale și modul de calcul al acesteia, în funcție de raza de aplicare și pentru o tonă; normativele și modul de calcul ale plății pentru deversările de poluanți în colectoarele pentru must de dejecții animaliere; normativele și modul de calcul ale plății pentru depozitarea deșeurilor de producție; coeficientul de agresivitate pentru unii poluanți emiși în aerul atmosferic (55 enumerate); coeficientul de agresivitate pentru unii poluanți deversați cu apele reziduale (27 enumerate).
Codul fiscal al Republicii Moldova	1997	Codul fiscal al Moldovei cuprinde taxe pentru utilizarea resurselor naturale (apa captată din orice surse [izvoare], mineralele utile [zăcămintele], lemnul eliberat pe picior) precum și taxa pentru apă; taxa pentru efectuarea prospecțiunilor geologice; taxa pentru efectuarea explorărilor geologice; taxa pentru extragerea mineralelor utile; taxa pentru folosirea spațiilor subterane în scopul construcției obiectivelor subterane, altele decât cele destinate extracției mineralelor utile; taxa pentru exploatarea construcțiilor subterane în scopul desfășurării activității de întreprinzător, altele decât cele destinate extracției mineralelor utile; taxa pentru lemnul eliberat pe picior.

Sursa: (Guvernul Republicii Moldova, 1998^[26]); (Guvernul Republicii Moldova, 2018^[27]); (Guvernul Republicii Moldova, 2008^[28]); (Guvernul Republicii Moldova, 2002^[29]); (Guvernul Republicii Moldova, 1997^[30]).

80. Regimul de sancțiuni pentru nerespectarea legislației de mediu conține mai multe domenii pentru îmbunătățire potențială. Viziunile organizațiilor neguvernamentale (ONG-urilor) și ale respondenților din rândul companiilor private în ceea ce privește punctele slabe ale sancțiunilor de mediu indicate în studiul OCDE au variat (figura 4.2). Totuși, ambele grupuri au identificat probabilitatea ca situațiile de nerespectare să nu fie identificate drept una dintre cele mai mari probleme (44% din companiile sectorului privat și 60% din ONG-uri). Același procentaj din rândul întreprinderilor private au definit lipsa transparenței în hotărârile de executare drept o problemă majoră. Principalele două probleme determinate de respondenții societății civile au fost probabilitatea ca situațiile de nerespectare a legislației să nu fie sancționate atunci când sunt descoperite și ca sancțiunile să fie insuficiente pentru a promova respectarea legislației.

Figura 4.2. Viziunile reprezentanților din sector privat și ale ONG-urilor cu privire la cea mai mare deficiență a sancțiunilor pentru nerespectarea legislației de mediu în Moldova





Notă: Respondenții studiului au putut selecta mai multe opinii.

Sursa: Studiul OCDE al sectorului privat și ONG-urilor, gestionat de ONG EcoContact, mai-iunie 2021.

81. Sancțiunile aplicate pentru nerespectarea legislației de mediu nu reflectă în totalitate daunele aduse mediului și de aceea nu sunt suficiente. Drept consecință, Moldova modifică anumite legi care stabilesc sancțiunile pentru nerespectare. Procuratura Generală a format un grup de lucru în toamna anului 2019 pentru a face modificări la capitolul Codului penal privind încălcările legislației de mediu, o serie de modificări fiind prezentate Ministerului Justiției în martie 2020. Grupul de lucru constă din reprezentanți ai fostului Minister al Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM), ai Inspectoratului, ai societății civile și ai mediului academic. În mai 2020, fostul MADRM a prezentat Ministerului Justiției propuneri pentru modificarea Codului contravențional al Republicii Moldova. Este pozitiv faptul că s-au întreprins acțiuni pentru a îmbunătăți sistemul de sancțiuni de mediu. Orice modificare a legislației ar trebui să ia în considerare și să elimine într-o măsură cât mai mare, beneficiile pe care le-ar putea obține entitățile prin nerespectarea legislației (CEE-ONU, 2014^[6]).

82. Mai mult de jumătate din respondenții ONG-urilor la studiul OCDE au considerat că cel mai slab punct al regimului de sancționare de mediu în țară este că sancțiunile nu sunt aplicate în mod consecvent. În plus, aproape jumătate din respondenții ONG-urilor au spus că sancțiunile aplicate au fost netransparente, pe lângă cei 44% din respondenții din sectorul privat. În Moldova nu există un document clar și cuprinzător de orientare privind implementarea politicilor. Un astfel de document ar trebui să specifice varietatea de sancțiuni disponibile pentru neconformitate și cazurile în care acestea trebuie aplicate într-un mod succint. Documentul sporește consecvența de aplicare a sancțiunilor pentru cazuri similare de nerespectare a legislației, precum și transparența activităților Inspectoratului pentru Protecția Mediului. În mod ideal, acest document ar fi disponibil public entităților reglementate. Un exemplu util de astfel de document de orientare privind politicile este Politica privind implementarea și sancțiunile din Anglia (Agenția de Mediu din Anglia, 2019^[31]).

Contestațiile

83. Contestațiile împotriva sancțiunilor persoanelor juridice pentru nerespectarea legislației pot fi înaintate Consiliului pentru soluționarea litigiilor din cadrul Inspectoratului pentru Protecția Mediului. Consiliul are nouă membri, inclusiv reprezentanți ai entității de recurs, patronate și Ministerul Mediului, toți membrii având dreptul de vot. În cazul în care decizia consiliului este nesatisfăcătoare, entitatea de recurs o poate ataca la Ministerul Mediului și toate cele trei niveluri în instanță. Jumătate din numărul respondenților din sectorul privat și ONG-uri la studiul OCDE au considerat că procesul de contestare a sancțiunilor aplicate persoanelor juridice pentru nerespectarea legislației este inefficient/destul de inefficient. Prin urmare, ar fi utilă examinarea modalităților de optimizare a proceselor de contestare a

sancțiunilor ce vizează mediul. Un pas important ar fi includerea reprezentanților cetățenilor și ONG-urilor în cadrul consiliului.

Plăți de mediu, inclusiv amenzi administrative (penalitățile financiare pentru nerespectarea legislației)

84. Plățile de mediu își propun să stimuleze entitățile economice să reducă utilizarea resurselor naturale și să limiteze poluarea. Regimul de plăți pentru Moldova constă în stabilirea taxelor pentru o anumită utilizare a resurselor naturale (apă, minerale și masă lemnoasă); plățile pentru poluare în limita admisibilă și pentru depășirea limitelor admisibile, stabilite prin Legea nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului; și amenzi pentru încălcarea legislației cu privire la mediu, inclusiv, braconaj, defrișări ilegale și crime ecologice care se încadrează în prevederile Codului penal și Codul contravențional al Republicii Moldova (Expert-Grup și Centrul Național de Mediu, 2020^[32]). Pe lângă aceasta, diverse prevederi legislative separate stabilesc penalități pentru daunele aduse mediului înconjurător.⁸

85. Valorile taxelor pentru același poluant diferă în funcție de zona geografică și, de obicei, sunt mai mari în orașe decât în alte zone. Spre exemplu, în anii 2008 - 2019, plata pentru deversarea apelor reziduale era de 234 Lei / 11,6 euro per tonă convențională - taxă stabilită pentru municipiile Chișinău și Bălți, pentru celelalte localități și UTA Găgăuzia - 198 Lei / 9,8 euro per tonă. Aceste rate au fost majorate în 2020 până la 280,8 lei / 13,9 euro per tonă la Chișinău și Bălți, 237,6 Lei / 11,8 euro per tonă în alte localități și UTA Găgăuzia (Expert-Grup și Centrul Național de Mediu, 2020^[32]).

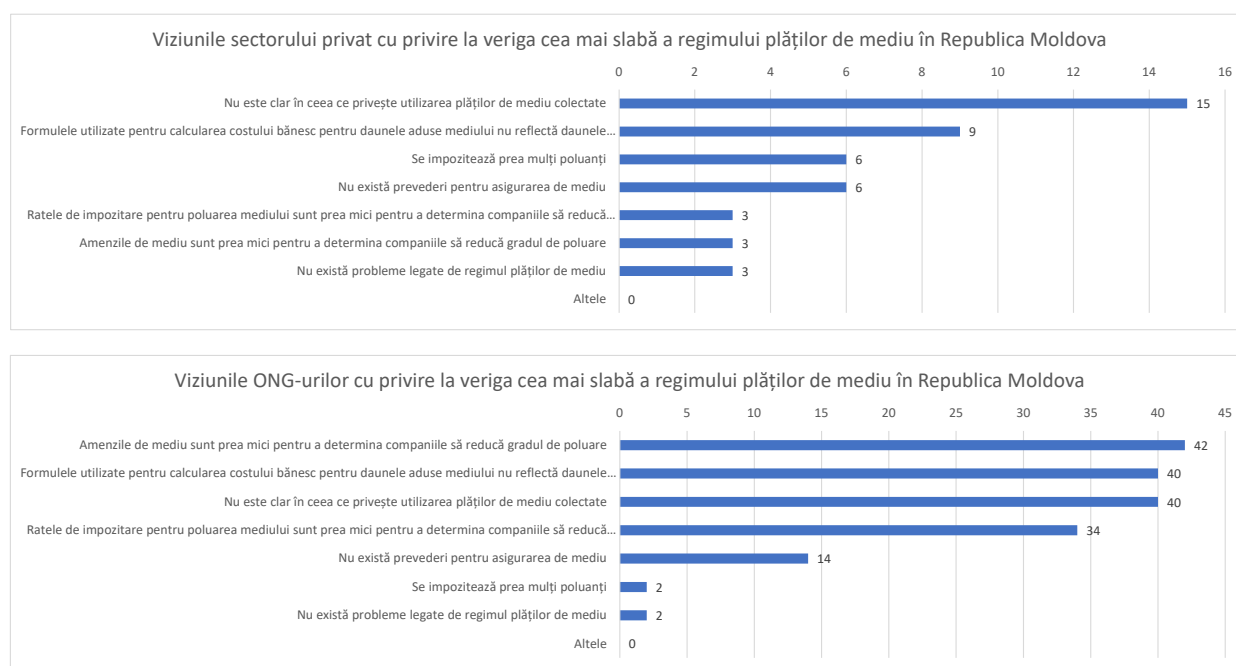
86. Centrul analitic independent Expert-Grup de comun cu ONG-ul Centrul Național de Mediu au realizat recent un studiu cu privire la plățile de mediu în țară. Acestea au recomandat Guvernului Republicii Moldova să ajusteze taxele pentru poluarea mediului în conformitate cu prețurile de consum (Expert-Grup și Centrul Național de Mediu, 2020^[32]). De asemenea, au recomandat Guvernului să stabilească, începând cu 2021, o rată unică a taxei privind poluarea mediului înconjurător pentru toate localitățile din țară. În plus, s-a recomandat ca rata pentru deversarea apelor reziduale să fie de 428 lei / 21,2 euro per tonă (Expert-Grup și Centrul Național de Mediu, 2020^[32]).

87. În conformitate cu informațiile primite, taxele pentru poluarea mediului indicate în Legea privind plata pentru poluare din 1998, nu au mai fost modificate din 1998 până în 2020 și nici nu au fost indexate la inflație. Cu toate acestea, la 1 ianuarie 2020, aceste plăți au fost majorate cu 20% comparativ cu 2018. Chiar și așa, majorarea nu a compensat rata inflației din perioada respectivă. Potrivit fostului MADRM, creșterea ar trebui să fie de 88,8%. La momentul redactării, fostul MADRM a luat în considerație modificările suplimentare la sistemul plăților pentru poluarea mediului pentru a reflecta mai bine situația și pentru a o apropia pe cât de mult posibil de practicile UE. Acesta considera că schimbările ar trebui să vizeze în primul rând reducerea poluării mai degrabă decât colectarea plăților de mediu. Instituția și-a propus să revizuiască formula de calculare a plăților de mediu pentru a lua în calcul impactul emisiilor asupra mediului. De asemenea, fostul MADRM a revizuit Legea privind plata pentru poluarea mediului din 1998 din perspectiva Legii nr. 209/2016 privind deșeurile, astfel încât plata pentru deșeuri să fie stabilită în funcție de gradul de pericol al deșeurilor depozitate în locuri autorizate (Expert-Grup și Centrul Național de Mediu, 2020^[32]). Drept răspuns la plângerile din partea entităților economice și a unei recomandări printr-o hotărâre a Curții de Conturi din 2020, acesta a eliminat dubla impozitare a entităților economice pentru plățile privind deversarea apei în sistemul public de canalizare.

⁸Acestea includ Codul Silvic, Legea privind deșeurile de producție și menajere, Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale; Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate; Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura; Legea regnului vegetal și Legea regnului animal.

88. Reprezentanții sectorului privat și ai societății civile care au participat la studiul OCDE și-au exprimat viziunea cu privire la cea mai mare deficiență a sistemului plăților pentru poluarea mediului în Moldova (figura 4.3). Cea mai mare îngrijorare a respondenților sectorului privat (56%) a fost lipsa transparenței privind utilizarea plăților de mediu colectate. Cea de-a doua îngrijorare formulată (circa 33%) a fost că formulele utilizate pentru calcularea costului financiar pentru daunele aduse mediului nu reflectă aceste daune. Circa trei sferturi din reprezentanții ONG-urilor (74%) au spus că cea mai semnificativă deficiență se rezumă la faptul că amenziile de mediu sunt prea mici pentru a determina companiile să reducă gradul de poluare. A doua cea mai mare îngrijorare a acestora a fost determinată în egală măsură de lipsa transparenței în ceea ce privește colectarea plăților de mediu și de faptul că formulele aplicate pentru calcularea costului financiar pentru daunele aduse mediului nu reflectă amploarea prejudiciului real.

Figura 4.3. Viziunea reprezentanților sectorului privat și ONG-urilor cu privire la cea mai mare deficiență a regimului plăților de mediu în Moldova



Notă: Respondenții studiului au putut selecta mai multe opinii.

Sursa: Studiul OCDE al sectorului privat și ONG-urilor, gestionat de ONG EcoContact, mai-iunie 2021.

Răspunderea pentru mediul înconjurător

89. În conformitate cu prevederile Legii nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător din Republica Moldova, inspectorii de mediu pot să emită decizii în ceea ce privește remedierea daunelor aduse mediului înconjurător cauzate de poluare și/sau utilizarea neautorizată/irațională a resurselor naturale. De asemenea, ei pot intenta acțiuni civile împotriva entităților guvernamentale, întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor și persoanelor care au provocat daunele respective. Inspectoratul pentru Protecția Mediului calculează și asigură remedierea daunelor aduse mediului înconjurător în conformitate cu principiul „poluatorul plătește”.

90. Pentru a identifica costul financiar al daunelor provocate mediului înconjurător, Moldova aplică metodologii cu indicatori și formule specifice industriei. Aceasta include o metodologie de evaluare a daunelor aduse mediului înconjurător cauzate de încălcarea legislației privind apa. De asemenea, există

instrucțiuni privind evaluarea diferitor tipuri de daune aduse resurselor de sol; aerului atmosferic prin poluarea cauzată de sursele staționare; a daunelor aduse mediului prin nerespectarea legislației privind subsolul; cauzate aerului atmosferic în procesul de gestionare a deșeurilor de producție și menajere; și a daunelor cauzate de vânatul, achiziționarea, comercializarea, posesiunea și exportul ilegal de animale de vânătoare.⁹

91. Există diverse domenii posibile pentru optimizarea regimului de responsabilitate pentru mediului înconjurător în Moldova. Întâi de toate, costul financiar estimat al prejudiciilor nu reflectă prejudiciile reale provocate mediului înconjurător. Instrucțiunile pentru calcularea daunelor aduse mediului sunt depășite și nu mai corespund circumstanțelor actuale din țară. În acest sens, Republica Moldova planifică revizuirea instrucțiunilor respective. În al doilea rând, Moldova ar trebui să examineze măsura în care se aplică restaurarea pe lângă compensarea daunelor aduse mediului înconjurător. În al treilea rând, prevederile pentru asigurarea de mediu nu sunt disponibile în Moldova. În 1999, a fost elaborat un proiect de lege privind asigurarea de mediu, însă, documentul nu a fost aprobat.

⁹ Aceste metodologii sunt disponibile online în cadrul Registrului de Stat al Actelor Juridice pe www.legis.md/.

5 Utilizarea instrumentelor de promovare a respectării legislației

92. Promovarea și înțelegerea economiei verzi și dezvoltării durabile sunt priorități pe agenda Republicii Moldova. Se utilizează informații online pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la protecția mediului, inclusiv, site-urile web ale Agenției de Mediu și Inspectoratului pentru Protecția Mediului. Pe lângă aceasta, ambele instituții organizează campanii de informare și unele activități de instruire cu privire la reglementările de mediu.

93. Moldova a elaborat un Plan de acțiuni ambițios pentru a spori gradul de înțelegere a economiei verzi și a dezvoltării durabile în cadrul Programului de promovare a economiei verzi pentru anii 2018-2020 (Guvernul Republicii Moldova, 2018^[33]). Printre acțiunile specifice se numărau înțelegerea sporită a economiei verzi și a dezvoltării durabile în rândul publicului larg și al elevilor/studenților. De asemenea, statul a planificat să integreze cursuri pentru elevi/studenți și instruiți pentru profesori. Informații suplimentare despre educația privind mediul înconjurător și dezvoltarea durabilă au fost destinate pentru site-urile fostului Minister al Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) și ale organizațiilor neguvernamentale (ONG-urilor). Pe lângă aceasta, Moldova planifica să colaboreze cu sectorul privat și persoanele fizice în promovarea economiei verzi. Campaniile de informare trebuiau să sporească înțelegerea generală a economiei verzi din țară. Elementele esențiale ale campaniilor includeau eficiența energetică, producerea mai pură, eficiența resurselor, achiziții durabile și transport durabil. În sfârșit, în Planul de acțiuni erau identificate activități care vizau întreprinderile mici și mijlocii (IMM), precum și o conferință bianuală cu privire la economia verde (Guvernul Republicii Moldova, 2018^[33]). Programul de promovare a economiei verzi trebuia să fie actualizat pentru anii 2022-2027.

94. Agenția de Mediu, Inspectoratul pentru Protecția Mediului și Cancelaria de Stat publică pe site-urile lor web anumite informații relevante pentru asigurarea respectării legislației de mediu. Agenția publică diverse șabloane ale actelor permissive precum și liste ale actelor permissive eliberate. Ghișeul său unic pentru cererile de autorizare include informații despre legislația relevantă, taxele de autorizare și termenele limită. Site-ul web al instituției conține o secțiune cu privire la transparența procesului decizional, unde sunt postate toate informațiile despre proiectele de acte normative inițiate și documentele aprobate. Atât Agenția de Mediu, cât și Inspectoratul au publicat pe paginile lor web o listă cu toate legile și regulamentele relevante (Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova, n.d.^[34]).

95. Inspectoratul actualizează planurile și calendarele de inspectare, precum și Anuarul cu privire la rezultatele activității respective, inclusiv, sancțiunile, monitorizarea și inspectarea. Pe parcursul ultimilor trei ani, Inspectoratul pentru Protecția Mediului a publicat peste 208 de materiale cu privire la respectarea legislației de mediu și rezultatele controalelor ecologice. Pagina web a Inspectoratului include și ea o secțiune cu privire la transparența procesului decizional pentru publicarea informațiilor cu privire la proiectele de lege, dar aceasta nu era completată la momentul redactării raportului. În secțiunea nouă, sunt publicate diverse informații cu privire la activitatea instituției, cum ar fi reclamațiile primite și acțiunile întreprinse pentru soluționarea acestora. Inspectoratul mai folosește și pagina de Facebook. Cancelaria de Stat publică planurile și rezultatele inspecției. Una dintre sarcinile Registrului de stat al controalelor este de a optimiza gradul de transparență în ceea ce privește planificarea și desfășurarea inspecțiilor în rândul populației. Respondenții din sectorul privat, care au participat la studiul OCDE, văd într-o lumină foarte pozitivă Registrul de Stat, 78% dintre ei îl consideră foarte util.

96. Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului sporesc gradul de conștientizare a importanței protecției mediului în general. În iulie 2020, Agenția a lansat online o campanie de informare și conștientizare ecologică adresată profesorilor, elevilor, societății civile și mass-mediei, cu scopul de abordare a nivelului scăzut al educației ecologice în rândul populației. Prima sesiune video „Educația ecologică - pilon al dezvoltării durabile” a avut loc pe 20 iulie. Agenția publică periodic pe site-ul său noutăți privind diferite subiecte legate de protecția mediului. Unele dintre cele mai recente articole se axează pe răspunderea pentru mediu, practicile agricole bune pentru protecția surselor acvatice, biodiversitatea, rolul părinților în educația ecologică, poluarea fonică, pescuitul excesiv, stratul de ozon și speciile pe cale de dispariție. Totodată, în anul 2020, Agenția de Mediu a publicat 20 de comunicate de presă pentru jurnaliști în contextul zilelor dedicate mediului înconjurător. În același an, a participat la două interviuri televizate cu privire la pescuitul amator. De asemenea, Agenția publică pe site-ul său planurile și rapoartele trimestriale și anuale de activitate.

97. Potrivit site-ului său, Inspectoratul pentru Protecția Mediului a participat la 394 diferite întruniri, seminare, conferințe și vizite de lucru legate de educația ecologică în 2019, precum și la 90 emisiuni radiofonice și de televiziune. În același an, Inspectoratul a organizat mai multe activități legate de mediu la nivel național. Acestea au inclus campania de primăvară pentru salubritatea și dezvoltarea locală, campania de salubritate de toamnă și activitățile „Râu curat de la sat la sat”, „Ora Planetei”, „Săptămâna europeană a mobilității” și „Un copac pentru dăinuirea noastră” (Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova, 2020^[23]). Pe site-ul acestuia mai există o secțiune ce conține informație ecologică, în care sunt enumerate diverse inițiative și articole de sensibilizare. Cele mai recente noutăți conțin informații cu privire la utilitatea educației ecologice, precum și alte subiecte. Pe lângă aceasta, Inspectoratul publică materiale în ziarele locale și naționale.

98. Agenția de Mediu și inspectoratul desfășoară seminare și întruniri cu reprezentanții sectorului privat și ONG-urilor, în mod special, pentru a le explica legislația de mediu. Agenția, de exemplu, a publicat noutăți privind două întruniri online cu producătorii de echipamente electrice și electronice. Aceste întruniri, desfășurate în lunile august și februarie 2020, au fost axate pe aplicarea unui regim de responsabilitate extinsă a producătorului, inclusiv mecanismul de executare și sancțiunile pentru nerespectare. Agenția a organizat o masă rotundă privind gestionarea deșeurilor în contextul Zilei Internaționale a Reciclării Deșeurilor de Echipamente Electrice și Electronice (DEEE). La aceasta au luat parte reprezentanți ai Oficiului pentru prevenirea poluării mediului pe lângă fostul MADRM; ai Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; ai Inspectoratului; ai societății civile și ai mediului de afaceri. În septembrie 2020, Inspectoratul a organizat o întrunire cu utilizatorii bazinelor acvatice pentru a le explica legislația de mediu. În februarie 2020, Inspectoratul din Basarabeasca a organizat o întrunire cu 38 de vânători pentru a aproba Planul de activitate al Societății Vânătorilor și Pescarilor din Moldova, precum și raportul de activitate a instituției pentru anul 2019. Participanții au fost instruiți în materie de legislația cu privire la vânătoare și au avut prilejul să adreseze întrebări referitoare la respectarea normelor de vânătoare și cooperarea cu instituțiile relevante (Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova, 2020^[35]).

99. Cu toate acestea, pe site-ul Inspectoratului pentru Protecția Mediului există puține informații în ceea ce privește activitatea de instruire a instituției, ceea ce ar putea însemna că acest tip de activitate este limitat. Site-ul web dispune de o secțiune separată cu privire la atelierele de lucru, care nu este completată. ONG-urile din Moldova sunt active în ceea ce privește educația de mediu și consolidarea capacităților (CEE-ONU, 2014^[6]). Inspectoratul organizează împreună cu ONG-urile mese rotunde, întruniri, ateliere de lucru și conferințe. Comunicarea între Agenția de Mediu și ONG-uri este asigurată și prin intermediul întrunirilor.

100. Activitățile de promovare a respectării voluntare vor beneficia de pe urma furnizării mai eficiente de informații, mai multor activități de sensibilizare cu privire la respectarea mediului și a instruirilor mai frecvente cu privire la reglementările de mediu. În primul rând, există loc pentru îmbunătățirea continuă a volumului și calității informației publicate pe site-ul web al Inspectoratului pentru Protecția Mediului. În ce privește studiul OCDE, 67% dintre respondenții sectorului privat și 65% din cei ai ONG-urilor, au catalogat

informația publicată pe site-ul Inspectoratului drept insuficientă/relativ insuficientă. Informațiile publicate pe site-ul Agenției de Mediu au avut un impact mai bun în rândul respondenților ONG-uri, 73% dintre care le-au catalogat drept bune/destul de bune. Totuși, respondenții din sectorul privat le-au catalogat la fel de slab ca cele de pe site-ul Inspectoratului. Mulți dintre respondenții sectorului privat (44%) și ai ONG-urilor (46%) au considerat că ar trebui să existe mai multă transparență privind rezultatele inspecțiilor: acest domeniu a fost identificat drept unul care necesită îmbunătățiri în raport cu inspecțiile de mediu. Având în vedere aceste constatări, Moldova ar putea beneficia de pe urma utilizării indicatorilor de măsurare a utilității informațiilor publicate pe site-urile Inspectoratului și Agenției de Mediu. Acestea ar trebui, în cea mai mare măsură posibilă, să direcționeze informațiile disponibile către utilizatorii finali. De asemenea, trebuie să se analizeze dacă cantitatea detaliilor publicate cu privire la rezultatele inspecției este potrivită pentru utilizatori.

101. În al doilea rând, Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului ar putea spori mai mult gradul de conștientizare privind respectarea reglementărilor de mediu. Această activitate ar putea completa numărul considerabil de acțiuni de sensibilizare privind protecția mediului în general. Din perspectiva studiului, 67% din respondenții sectorului privat și 96% dintre ONG-urile respondente au considerat că activitățile de sensibilizare cu privire la reglementările de mediu sunt insuficiente. Totodată, respondenții din sectorul privat au raportat preponderent că au foarte puține cunoștințe cu privire la instituțiile implicate în asigurarea respectării legislației de mediu în țară; 89% dintre ei au calificat cunoștințele lor drept sărace/foarte sărace. ONG-urile au raportat o mai bună cunoaștere a instituțiilor de mediu, circa 46% dintre respondenți calificându-și nivelul ca fiind bun/destul de bun.

102. În al treilea rând, Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului ar trebui să organizeze evenimente de consolidare a capacității, inclusiv privind reglementările de mediu, cu o frecvență mai mare și cu o varietate mai largă a entităților supuse procedurii de autorizare. Există o dorință incontestabilă din partea sectorului privat și ONG de a vedea o expansiune a unor asemenea activități de sensibilizare. În baza studiului OCDE, 85% din numărul respondenților atât din sectorul privat, cât și din societatea civilă consideră că sfaturile și îndrumările oferite cu privire la respectarea legislației cu ajutorul instrumentelor precum educarea, informarea, consultările la fața locului sau linia de asistență telefonică pentru întreprinderi sunt insuficiente. Suplimentar, respondenții ONG au clasat promovarea respectării legislației de mediu prin intermediul activităților de sensibilizare și instruire pe cea de-a doua treaptă a priorităților majore pentru reforma din domeniul respectării legislației de mediu.

6 Concluzii și modalități de urmat

103. Moldova implementează reforme complexe și la scară largă în sistemul său de asigurare a respectării legislației de mediu. Sunt în vigoare o serie de acte legislative pentru promovarea economiei verzi, a dezvoltării durabile și a adoptării practicilor de ecologizare în cadrul companiilor. Se revizuiesc unele acte legislative, cum ar fi cele ce vizează sancțiunile și plățile de mediu sau se introduc noi acte legislative, cum ar fi cele privind emisiile industriale și privind calitatea aerului atmosferic, cu scopul de implementare a bunelor practici din UE. Se planifică abordarea integrată a actelor permissive și de control. Pe lângă aceasta, au fost înființate instituții noi care lucrează asupra asigurării respectării legislației de mediu, inclusiv Inspectoratul pentru Protecția Mediului și Agenția de Mediu, instituite în 2018. Recent a fost introdusă o metodologie bazată pe riscuri în activitățile de asigurare a mediului și s-a implementat un Registru de Stat al Controalelor pentru păstrarea informației cu privire la inspecții.

104. Ținând cont de ritmul și ambiția reformelor din sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu al Republicii Moldova, statul trebuie să adopte o abordare strategică. Aceasta ar trebui să includă evaluarea corectă a riscurilor, prioritizarea și secvențierea reformelor, ținând cont, în același timp, de contextul și resursele financiare și umane disponibile. Este esențial să se aloce suficient timp pentru orice modificare legislativă sau instituțională pentru a evita o viteză a reformelor care să le compromită calitatea. Republica Moldova necesită o consultare adecvată cu părțile interesate cheie, cum ar fi sectorul privat și organizațiile neguvernamentale pentru optimizarea eficienței regulamentelor noi și eliminarea cât mai mult posibil a beneficiilor pentru poluatorii care nu le respectă. De asemenea, va fi util să se acorde atenție factorilor dependenți de diferite componente ale lanțului de asigurare a respectării legislației de mediu pentru a menține cu regim logic, sistematic și eficient. Va fi esențial să se stabilească sau să se îmbunătățească mecanismele pentru coordonarea fără probleme a diferitelor entități și instituții de reglementare și a fluxului de informații în cadrul lanțului de asigurare a respectării legislației de mediu. Moldova ar trebui să identifice modalități pentru a spori eficiența, inclusiv, prin achiziționarea celor mai moderne tehnologii și programe și promovarea automatizării. În tabelul 6.1 de mai jos sunt incluse caracteristicile pozitive ale sistemului de asigurare a respectării legislației din Moldova, sunt identificate deficiențele la diferite etape ale lanțului de asigurare a respectării legislației și sunt oferite recomandări.

105. Multe probleme ce țin de sistemul de asigurare a respectării legislației în Republica Moldova pot fi comparate cu cele din alte țări. Prin urmare, Moldova ar trebui să colaboreze în continuare cu organizații internaționale și rețele relevante care lucrează asupra asigurării respectării legislației de mediu, cum ar fi Rețeaua Uniunii Europene pentru punerea în aplicare și respectarea legislației din domeniul mediului. Prin acest fapt, statul ar putea beneficia de perspectivele și experiența acestora.

106. Acțiunea Uniunea Europeană pentru Mediu va continua să caute modalități de a sprijini sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în Moldova. Aceasta va acorda sprijin prin toate activitățile sale și prin facilitarea colaborării țărilor din cadrul Parteneriatului Estic cu rețelele internaționale relevante.

Tabelul 6.1. Rezumatul caracteristicilor pozitive, lacunelor și recomandărilor pentru optimizarea sistemului de asigurare a respectării legislației de mediu în Moldova

COMPONENTA SISTEMULUI	CARACTERISTICI POZITIVE, LACUNE ȘI RECOMANDĂRI
CADRUL NORMATIV	CARACTERISTICI POZITIVE - Legislația de mediu include o strategie generală de mediu și legi care reglementează protecția diferitor tipuri de medii și reflectă o serie de convenții internaționale. - Strategia națională de dezvoltare Moldova 2030 este în curs de aprobare și include un capitol separat cu privire la asigurarea drepturilor omului la un mediu curat. - S-a adoptat o Hotărâre de Guvern care stabilește responsabilitățile instituționale pentru asigurarea respectării legislației de mediu, a fost instituit un registru guvernamental de control și stabilită metodologia controlului în baza riscurilor efectuat de Inspectoratului pentru Protecția Mediului. - Tendința spre o abordare integrată a reglementării de mediu, autorizația integrată de mediu și control a început cu un proiect de lege privind emisii industriale. - Părțile interesate relevante au fost implicate în procesul de elaborare a politicilor prin intermediul consultațiilor online și întrunirilor. - A fost semnat un Memorandum de colaborare între Ministerul Mediului și organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) și a fost înființat un Consiliu Național al ONG-urilor de Mediu. - Există o procedură de autorizare transparentă și digitalizată cu un ghișeu unic pentru cereri online, instrucțiuni clare disponibile în regim online și autorizații emise publicate. - Registrul public al Actelor Permisive, inclusiv de mediu, este o sursă oficială de date privind actele permissive emise în Republica Moldova. - Mai multe programe guvernamentale promovează practicile de ecologizare. LACUNE - Au fost exprimate îngrijorări în legătură cu calitatea legislației de mediu a țării, în special, în ceea ce privește măsurile de stimulare pentru reducerea poluării, suprapunerilor, și aplicabilitatea. - Reprezentanții sectorului privat participanți la studiu consideră că nu au suficiente oportunități pentru a-și prezenta comentariile cu privire la legislația de mediu. - Abordarea este unică - reprezentanții și operatorii trebuie să obțină o serie de autorizații de mediu. - Eliberarea permiselor nu este diferențiată în baza potențialului de poluare a întreprinderilor. - Procedura de autorizare este văzută, în mare parte, ca fiind anevoioasă. - Există lacune în funcționarea sistemului digitalizat de eliberare a actelor permissive care necesită a fi înlăturate. - În Moldova se atestă lipsa tehnologiilor de utilizare eficientă a resurselor, existând opinia că, în țară, sunt insuficiente stimulentele pentru adoptarea practicilor de ecologizare. RECOMANDĂRI <u>Pe termen scurt:</u> - Revizuirea legislației de mediu în vigoare și determinarea dacă aceasta este conformă scopului, prezintă suficiente stimulente pentru încurajarea respectării legislației, este aplicabilă, clară și nu este redundantă. - Revizuirea eficienței instrumentelor existente pentru consultarea reprezentanților sectorului privat asupra legislației de mediu. - Efficientizarea procedurii de autorizare. - Eliminarea lacunelor în funcționarea sistemului digital de autorizare, încurajarea Agenției de Guvernare Electronică să introducă mecanisme de control a corectitudinii perfectării actelor permissive de mediu în sistemul SIA GEAP. - Evaluarea impedimentelor pentru adoptarea tehnologiilor de utilizare eficientă a resurselor și a rezultatelor programelor pentru adoptarea practicilor de ecologizare. <u>Pe termen mediu:</u> - Continuarea avansării spre abordarea autorizării integrate. - Continuarea avansării pentru stabilirea regimului diferențiat de autorizare în baza potențialului de poluare a întreprinderilor.

COMPONENTA SISTEMULUI	CARACTERISTICI POZITIVE, LACUNE ȘI RECOMANDĂRI
CADRUL INSTITUȚIONAL	CARACTERISTICI POZITIVE • Elaborarea politicilor de mediu, procedura de autorizare și funcțiile de control sunt clar separate. • Inspectoratul pentru Protecția Mediului (în continuare „Inspectoratul”) este susținut de structurile raionale. • Inspectoratul are oportunitatea de a comenta pe marginea legislației și cererilor de emitere a actelor permissive, de asemenea, să propună politici. • Este asigurată supravegherea performanței inspectorilor. • Există Registrul de Stat al Controalelor, în care se publică planurile de inspectare, rezultatele și cererile pentru toate tipurile de inspecții din țară. LACUNE • Reprezentanții sectorului privat și societății civile consideră că cooperarea între instituțiile de asigurare a respectării legislației de mediu este insuficientă. • Linia de raportare a Inspectoratului este fragmentată și implică alte instituții decât Ministerul Mediului. • Structura Inspectoratului este fragmentată, iar angajații sunt distribuiți în număr mic în cele 35 de oficii teritoriale. • Centrului Național Anticorupție a identificat mai multe riscuri de corupție în cadrul Inspectoratului. • Numărul angajaților în domeniul autorizării din cadrul Agenției de Mediu este foarte mic. • Se atestă un deficit de competențe în rândul inspectorilor de mediu, iar toți inspectorii au cunoștințe generale fără o specializare. • Inspectoratul se confruntă cu deficiență de echipamente, programe și automatizare. RECOMANDĂRI <u>Pe termen scurt:</u> • Creșterea numărului de angajați în domeniul autorizării din cadrul Agenției de Mediu. • Reducerea numărului oficiilor raionale cu concentrarea acestora în oficii regionale ale Inspectoratului, cu mai multe resurse în fiecare oficiu regional. • Evaluarea deficiențelor de competențe în rândul inspectorilor și elaborarea unui program corespunzător de instruire. • Examinarea posibilității de a avea atât inspectori cu cunoștințe generale, cât și cu cunoștințe mai specializate. • Reducerea riscurilor de corupție identificate în cadrul Inspectoratului. <u>Pe termen mediu:</u> • Identificarea modalităților pentru asigurarea unei cooperări mai productive între instituțiile responsabile de asigurarea respectării legislației de mediu. • Revizuirea raționamentelor care stau la baza liniei de raportare fragmentate a inspectoratului și identificarea modului de simplificare a acestuia. • Dotarea inspectoratului cu echipamente și software, precum și explorarea opțiunilor de automatizare.
MONITORIZARE	CARACTERISTICI POZITIVE • O metodologie de gestionare a riscurilor destul de avansată cuprinde mai multe domenii de activitate ale inspectoratului, inclusiv, planificarea și inspecțiile ad-hoc, de asemenea, prevede revizuirea periodică a informațiilor privind entitățile autorizate și a ponderii atribuite criteriilor de risc. • Planul anual al inspecției mediului înconjurător este publicat în Registrul de Stat al Controalelor. • Inspectoratul utilizează liste de verificare. • Laboratorului de Referință al Agenției de Mediu a primit, recent, acreditarea ISO 17025. • Agenția de Mediu planifică să publice rapoarte naționale cu privire la starea mediului înconjurător odată la patru ani. • Laboratorul de Referință a participat la proiecte internaționale de consolidare a capacităților. • Moldova elaborează un Sistem Național de Monitorizare și Gestionare Integrată a Calității Aerului (SNMGICA). • Este necesară raportarea anuală cu privire la poluare de către entitățile autorizate. • Moldova elaborează un Registru național al emisiilor și al transferului de poluanți (RETP). • Există diverse metode pentru înștiințarea autorităților cu privire la încălcările de mediu comise (spre ex: liniile telefonice de urgență, site-urile, Facebook, scrisorile și aplicația „EcoAlert”, care a fost lansată recent.) • Aplicația EcoAlert, prevăzută pentru alerte de mediu, a fost elaborată de un ONG (Centrul Național de Mediu) și este un exemplu elocvent de cooperare a Inspectoratului cu societatea civilă.

COMPONENTA SISTEMULUI	CARACTERISTICI POZITIVE, LACUNE ȘI RECOMANDĂRI
	LACUNE • În mare parte, reprezentanții sectorului privat și ai societății civile cred că regimul de monitorizare a mediului înconjurător este ineficient și mulți dintre ei consideră că nerespectarea ar putea să nu fie depistată. • Informațiile cu privire la entitățile autorizate ar putea fi incomplete, iar metoda de actualizare a informațiilor respective este disociată și dificilă. • Există lacune în procesul de planificare a inspecțiilor (număr redus de inspecții planificate, discrepanță mare între inspecțiile planificate și cele efectuate, un număr disproporționat de mare al inspecțiilor pentru verificarea actelor permissive). • Unele domenii din metodologia de evaluare a riscurilor pentru planificarea inspecțiilor necesită optimizare, cum ar fi categoriile de risc general și lipsa frecvenței minime a inspecțiilor. • Inspectoratul nu are niciun document de ghidare pentru planificarea inspecțiilor în baza riscurilor. • Inspectoratul se confruntă cu dificultăți în ceea ce privește inspectarea activităților de extracție a mineralelor. • Nu există prevederi pentru schimbul prin rotație a inspectorilor, chiar dacă e să se ia în calcul numărul redus al angajaților în oficiile teritoriale. • Se atestă lipsa echipamentelor, cum ar fi mijloace de transport și laptopuri. • Laboratorului de Referință se confruntă cu dificultăți de ordin tehnologic, fapt care nu-i permite să monitorizeze toate aspectele de calitate ale mediului, iar pentru că automatizarea lipsește, probele sunt prelevate predominant manual. • Reprezentanții sectorului privat și ai societății civile consideră că în Moldova nu există suficiente informații oficiale cu privire la mediu. • Nu există un mecanism pentru Agenția de Mediu menit să verifice rapoartele de auto-monitorizare pe care le primește. • RETP al Moldovei nu este funcțional. • Pentru soluționarea incidentelor de urgență legate de mediu, Inspectoratul nu are capacitate de răspuns în regim de 24/7. • Timpul de răspuns la plângerile legate de mediu este prea mare pentru soluționarea cazurilor potențial grave de poluare continuă. • Nici Agenția de Mediu și nici Inspectoratul nu dispun de un mecanism pentru gestionarea plângerilor legate de mediu recepționate. • Unele părți interesate consideră că nu există informații suficiente cu privire la monitorizarea actelor permissive. RECOMANDĂRI <u>Pe termen scurt:</u> • Instituirea unei baze de date unificate a actelor permissive de mediu care să fie ușor de actualizat și accesat de către Inspectorat. • Optimizarea continuă a metodologiei de evaluare a riscurilor. • Dezvoltarea unui ghid cu privire la elaborarea unui plan de inspecție bazat pe estimarea riscurilor pentru inspectorat. • Optimizarea planificării inspecțiilor. • Identificarea modalităților de simplificare a inspecțiilor privind activitățile de extracție a mineralelor. • Instituirea unui mecanism pentru asigurarea faptului că inspectorii nu vizitează în regim constant aceleași locații. • Pentru calitatea inspecțiilor se recomandă dotarea cu echipamente corespunzătoare. • Consolidarea echipamentului tehnologic și automatizarea Laboratorului de Referință. • Accelerarea transferului RETP către Agenția de Mediu și lansarea acestuia. • Asigurarea capacității de răspuns a inspectoratului la regim de 24/7 la incidentele de mediu. <u>Pe termen mediu:</u> • Asigurarea faptului că Agenția de Mediu dispune de un mecanism de verificare a rapoartelor de auto-monitorizare ale companiilor sau de reducere a acestora la date importante care pot fi verificate. • Analiza capacității Biroului Național de Statistică de a utiliza în mod eficient rapoartele de auto-monitorizare ale companiei pentru identificarea deficiențelor de politici și a progresului privind implementarea politicilor. • Stabilirea unui mecanism de verificare a rapoartelor transmise RETP. • Asigurarea faptului că Inspectoratul se regăsește printre destinatarii datelor RETP. • Dezvoltarea unui proces de monitorizare a procedurii de soluționare a plângerilor de către Agenția de Mediu și Inspectorat. • Publicarea mai multor informații legate de mediu. • Intensificarea informațiilor cu privire la monitorizarea mediului.

COMPONENTA SISTEMULUI	CARACTERISTICI POZITIVE, LACUNE ȘI RECOMANDĂRI
IMPLEMENTAREA	CARACTERISTICI POZITIVE • Moldova aplică sancțiuni variate pentru nerespectarea legislației, conform „piramidei sancțiunilor”. • Dacă o companie va remedia daunele provocate mediului înconjurător, acest fapt va servi drept factor atenuant la stabilirea sancțiunilor. • Moldova își modifică legislația pentru optimizarea regimului său de aplicare a normelor de mediu și pentru a majora sancțiunile prevăzute pentru nerespectarea normelor ecologice. • Există cinci pași de contestare a sancțiunilor pentru nerespectarea legislației, prima reclamație este înaintată Consiliului pentru soluționarea litigiilor din cadrul inspectoratului. • Ratele taxelor privind poluarea mediului înconjurător au crescut ușor în 2020. • Inspectorii de mediu au dreptul să oblige poluatorii să repare daunele provocate mediului înconjurător. • Pentru evaluarea prejudiciului financiar provocat mediului înconjurător, se utilizează metodologiile specifice industriei. • Un Fond Ecologic Național este responsabil de cheltuirea plăților de mediu colectate pentru activitățile de protecție a mediului. LACUNE • Nu există un document comprehensiv de ghidare a politicii de penalizare pentru nerespectarea legislației. • Sancțiunile, inclusiv plățile de mediu, nu sunt percepute ca fiind suficient de severe și nu corespund daunelor provocate mediului înconjurător. • Există o viziune în rândul reprezentanților sectorului privat precum că procedura de sancționare nu este transparentă. • În opinia mai multor ONG-uri, cazurile identificate de nerespectare a legislației ar putea să nu fie pedepsite. • Procesele de contestare a sancțiunilor pentru nerespectarea legislației sunt percepute drept ineficiente. • Ratele taxelor privind poluarea mediului înconjurător pentru aceleași tipuri de poluare diferă între orașe și alte zone. • Reprezentanții sectorului privat consideră că nu există transparență la capitolul utilizarea plăților de mediu colectate. RECOMANDĂRI <u>Pe termen scurt:</u> • Adoptarea unui document clar de orientare cu privire la politica de aplicare și publicarea acestuia. • Creșterea nivelului de sancțiuni, inclusiv a plăților de mediu, cu scopul de a reflecta prejudiciul provocat mediului și de a elimina beneficiile economice de pe urma nerespectării normelor. • Introducerea unei rate uniforme a taxelor pentru aceleași tipuri de poluare pentru orașe și alte zone ale țării. • Creșterea gradului de transparență la capitolul utilizarea plăților de mediu colectate. <u>Pe termen mediu:</u> • Identificarea modalităților de eficientizare a procedurilor de contestare a sancțiunilor pentru nerespectarea legislației. • A lua în calcul includerea reprezentanților cetățenilor și ONG-urilor în cadrul Consiliului inspectoratului pentru soluționarea litigiilor. • Examinarea măsurii în care se aplică restaurarea pe lângă compensarea daunelor aduse mediului înconjurător. <u>Pe termen lung:</u> • Stabilirea unui regim de asigurări de mediu.
PROMOVAREA	CARACTERISTICI POZITIVE • Guvernul a implementat un program ambițios pentru promovarea înțelegerii economiei verzi și a dezvoltării durabile în perioada 2018-2020. • Pe site-urile web ale Agenției de Mediu, inspectoratului și Cancelariei de Stat au fost publicate informații relevante în acest sens. • Informații detaliate despre autorizări, formulare și actele permissive sunt disponibile online. • Prin publicarea planurilor de inspectare și rezultatelor acestora, Registrul de Stat al Controalelor contribuie la optimizarea gradului de transparență. • Inspectoratul și Agenția de Mediu mai folosesc pagina de Facebook. • Agenția de Mediu și Inspectoratul promovează activ necesitatea de conștientizare a protecției mediului prin desfășurarea campaniilor, evenimentelor și articolelor online. • Agenția de Mediu și Inspectoratul desfășoară întruniri cu reprezentanții sectorului privat pentru a le explica reglementările de mediu. • ONG-urile din Moldova sunt active în ceea ce privește educația de mediu și consolidarea capacităților.

COMPONENTA SISTEMULUI	CARACTERISTICI POZITIVE, LACUNE ȘI RECOMANDĂRI
	LACUNE • Mulți reprezentanți ai sectorului privat și societății civile consideră că informațiile publicate pe pagina web a Inspectoratului sunt insuficiente. • Mulți reprezentanți ai sectorului privat consideră că informațiile publicate pe pagina web a Agenției de Mediu sunt insuficiente. • Mulți respondenți din sfera sectorului privat și a societății civile consideră că ar trebui să existe mai multă transparență în ceea ce privește rezultatele inspecției. • Există o opinie predominantă privind insuficiența activităților de sensibilizare cu privire la reglementările de mediu din țară. • Mulți reprezentanți ai sectorului privat nu cunosc nimic despre instituțiile din Moldova implicate în procesul de asigurare a respectării legislației de mediu. • Cursurile de instruire cu privire la reglementările de mediu sunt rare, respectiv, atât reprezentanții sectorului privat, cât și reprezentanții ONG-urilor consideră că este nevoie de mai multă educație, comunicare, consultări la fața locului sau o linie de asistență. RECOMANDĂRI <u>Pe termen scurt:</u> • Folosirea indicatorilor pentru verificarea adoptării și utilității informației online relevante pentru asigurarea respectării legislației de mediu. • Optimizarea fluxului de informații publicat pe site-ul Inspectoratului și al Agenției de Mediu din perspectiva viziunii utilizatorilor. • Asigurarea unui grad mai mare de transparență a rezultatelor inspecțiilor. • Organizarea mai frecventă a activităților de sensibilizare și instruire cu privire la instituțiile de asigurare a respectării legislației de mediu și reglementările de mediu.

Sursa: Lucrarea personală a autorului.

Referințe

- UCIMPA (2012), *Cadrul de Management de Mediu, Republica Moldova, Proiectul Agricultura Competitivă*, Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în Domeniul Agriculturii, Chișinău. [7]
- BERD (2017), *Strategia de țară pentru Moldova 2017-2022*, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Londra. [14]
- Agencia de Guvernare Electronică a Republicii Moldova (n.d.), *Despre noi*, pagina web, <https://www.egov.md/en/about> (accesat la 7 iunie 2021). [15]
- Agencia de Mediu din Anglia (2019), „Politica Agenției de mediu de asigurare a respectării și de sancționare”, *Document de politici*, Agenția de Mediu, Guvernul Marii Britanii, <https://www.gov.uk/government/publications/environment-agency-enforcement-and-sanctions-policy/environment-agency-enforcement-and-sanctions-policy>. [28]
- Uniunea Europeană (2014), *Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte* [9]
- Expert Grup și Centrul Național de Mediu (2020), *Aplicarea instrumentelor fiscal-bugetare în soluționarea problemelor de mediu*, Expert Grup și Centrul Național de Mediu. [29]
- Gheorghe, M. (2020), *Cuvânt înainte, Anuarul 2019 „Protecția mediului în Republica Moldova”*, Ministerul Mediului, Guvernul Republicii Moldova. [22]
- Guvernul Republicii Moldova (2021), *Hotărâre de Guvern nr. 145/2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Mediului*, Guvernului Republicii Moldova. [16]
- Guvernul Republicii Moldova (2018), *Codul administrativ al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova*. [24]
- Guvernul Republicii Moldova (2018), *Hotărâre de Guvern nr. 373 cu privire la Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți*, Guvernul Republicii Moldova. [21]
- Guvernul Republicii Moldova (2018), *Programul de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia*, Guvernul Republicii Moldova. [30]
- Guvernul Republicii Moldova (2014), *Strategia de mediu pentru anii 2014-2023*, Guvernul Republicii Moldova. [4]
- Guvernul Republicii Moldova (2014), *Hotărâre cu privire la aprobarea Strategiei de mediu* [13]

- pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, Guvernul Republicii Moldova.
- Guvernul Republicii Moldova (2008), *Codul contravențional al Republicii Moldova*, Guvernul Republicii Moldova. [25]
- Guvernul Republicii Moldova (2002), *Codul penal al Republicii Moldova*, Guvernul Republicii Moldova. [26]
- Guvernul Republicii Moldova (1998), *Legea nr. 1540 privind plata pentru poluarea mediului*, Guvernul Republicii Moldova. [23]
- Guvernul Republicii Moldova (1997), *Codul fiscal al Republicii Moldova*, Guvernul Republicii Moldova. [27]
- Guvernul Republicii Moldova, *Sistemul Informațional Automatizat Managementul deșeurilor*, pagina web, <https://siamd.gov.md/portal/despre-siamd.html> (accesat la 16 iulie 2021). [11]
- Guvernul Republicii Moldova (n.d.), *Ghișeul unic pentru eliberarea actelor permise guvernamentale în Republica Moldova*, pagina web, <https://actpermisiv.gov.md/#/home> (accesat la 16 iulie 2021). [10]
- Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova (2020), Anuarul 2019 „*Protecția mediului în Republica Moldova*”, pagina web. [20]
- Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova (2020), *Comportament corect în timpul vânătorii*, pagina web, <http://www.ipm.gov.md/ro/node/485> (accesat la 17 februarie 2021). [32]
- Inspectoratul pentru Protecția Mediului din Republica Moldova (n.d.), *Legile și hotărârile Republicii Moldova*, pagina web, <http://www.ipm.gov.md/en/node/772> (accesat la 25 septembrie 2020). [31]
- Kramers, R. (2020), Metodologia „Facem ceea ce trebuie” prezentată la Seminarul regional OCDE cu privire la abordările bazate pe riscuri pentru asigurarea respectării legislației de mediu. [8]
- MADRM (n.d.), *e-Pescuit*, pagină web, <https://e-pescuit.mediu.gov.md> (accesat la 12 februarie 2021). [12]
- Ministerul Mediului din Republica Moldova (2017), *Evaluarea performanțelor dezvoltării economice verzi în Republica Moldova, Raport național bazat pe setul OECD de indicatori ai creșterii verzi*, Ministerul Mediului, Republica Moldova. [5]
- CNA (2020), *Raport privind rezultatele evaluării integrității instituționale în cadrul Inspectoratului pentru Protecția Mediului*, Centrul Național Anticorupție, Chișinău. [18]
- OCDE (2010), *Îmbunătățirea eficacității și eficienței inspecțiilor de mediu: Prioritizarea și planificarea bazată pe riscuri*, OECD Publishing, Paris, <https://www.oecd.org/env/outreach/46960063.pdf>. [19]
- Statisticile OCDE (2021), „*Mortalitatea, morbiditatea și costurile în materie de bunăstare rezultate în urma expunerii la riscurile legate de mediul înconjurător*”, statisticile OCDE, (baza de date), https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EXP_PM2_5# (accesat la

17 decembrie 2021).

- Statisticile OCDE (2019), „Expunerea la PM2.5 în țări și regiuni”, *statisticile OCDE*, (baza de date), https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EXP_PM2_5# (accesat la 17 decembrie 2021). [1]
- Pscenicinii, I. (2020), „Inspectarea protecției mediului: Reforme instituționale, responsabilități și rezultate”, 25 noiembrie, prezentare în cadrul seminarului regional privind abordările bazate pe riscuri în domeniul asigurării respectării legislației de mediu. [17]
- Cancelaria de Stat a Republicii Moldova (n.d.), *Despre Cancelarie*, pagina web, <https://cancelaria.gov.md/en/apc/about-chancellery> (accesat la 12 iulie 2021). [33]
- Cancelaria de Stat a Republicii Moldova (n.d.), *Regulamentele Cancelariei*, pagina web, <https://cancelaria.gov.md/en/apc/chancellery-regulations> (accesat la 12 iulie 2021). [34]
- CEE-ONU (2014), *Studiu de performanță în domeniul protecției mediului, Republica Moldova, Ediția a treia revizuită, Rezumat*, Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, Geneva. [6]
- OMS (2021), *Care sunt Orientările privind calitatea aerului ale OMS?*, Organizația Mondială a Sănătății, Geneva. [2]

Anexa A. Principele legi în domeniul asigurării respectării legislației de mediu în Republica Moldova

Actul	Anul	Descrierea
Legea privind emisiile industriale	urmează a fi confirmat	<i>Proiect</i> Acest proiect de lege își propune să stabilească un cadru de reglementare pentru prevenirea și controlul poluării prin activități industriale și economice, să promoveze dezvoltarea tehnologiilor prin aplicarea celor mai bune tehnici disponibile și să introducă autorizații integrate de mediu.
Legea privind calitatea aerului atmosferic	urmează a fi confirmat	<i>Proiect</i> Prezenta lege are drept obiectiv stabilirea standardelor de calitate a aerului, a pragurilor de evaluare și a regimurilor de management a concentrației de poluanți atmosferici; înființarea unui sistem național de monitorizare și gestionare a calității aerului; delimitarea zonelor și aglomerărilor din Moldova pentru evaluarea calității aerului; aprobarea conceptului unitar de elaborare a planurilor de calitate a aerului și de menținere a calității aerului; actualizarea monitorizării și raportării calității aerului; și să adopte prevederi pentru informarea publicului despre calitatea aerului atmosferic și impactul acestuia asupra sănătății și mediului.
Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Mediului	2021	Prin prezenta decizie se stabilește misiunea, funcțiile, domeniile de activitate și drepturile acestuia; prevederile referitoare la organizarea activității Ministerului; organigrama Ministerului și lista autorităților administrative din subordinea Ministerului; și o listă a modificărilor ce se operează în unele regulamente cu caracter public.
Legea privind controlul asupra pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase	2020	Prezenta lege reglementează măsurile de prevenire a accidentelor majore care implică substanțe periculoase, precum și de limitare a consecințelor acestora asupra sănătății umane și asupra mediului. Legea prevede că operatorii sunt obligați să întreprindă măsuri de prevenire a accidentelor majore și de limitare a consecințelor acestora asupra sănătății umane și asupra mediului și să demonstreze autorităților competente că au întreprins măsurile pentru prevenirea accidentelor majore care implică substanțe periculoase. De asemenea, legea conține prevederi despre responsabilitățile autorităților centrale competente, informații despre raportul de securitate pe care operatorii trebuie să le pregătească, consultarea și sensibilizarea publicului, informațiile furnizate de către operatori despre acțiunile lor după accidentele majore, acțiunile ce vor fi întreprinse de către autoritățile competente în urma accidentelor majore, schimb de informații etc.
Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Regulamentului privind ținerea Registrului de stat al controalelor	2018	Hotărârea stabilește procedurile și mecanismul de înregistrare și evidență a controalelor de stat asupra activității de întreprinzător, de ținere, funcționare și utilizare a Registrului de stat al controalelor, precum și a bazei de date și sistemului informațional în care sînt stocate și prelucrate datele cu privire la controalele planificate și cele inopinate, efectuate de organele de control de stat asupra activității de întreprinzător. Scopul hotărârii constă în sporirea transparenței acțiunilor de control prin furnizarea către toate persoanele interesate a informațiilor aferente controalelor efectuate de organele de control. De asemenea, își propune asigurarea realizării atribuțiilor Cancelariei de Stat de monitorizare a controalelor, precum și în garantarea respectării prevederilor Legii privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător din 2012.
Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Metodologiei privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în baza	2018	Hotărârea aprobă Metodologia privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în baza analizei riscurilor aferent domeniilor de competență ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului al Republicii Moldova. Prezenta Metodologie are ca scop creșterea obiectivității, eficienței și fiabilității deciziilor privind efectuarea controalelor, precum și utilizarea corectă a resurselor de efectuare a controlului, eficientizarea controlului și supravegherea de stat a activității de întreprinzător.

Actul	Anul	Descrierea
analizei riscurilor aferent domeniilor de competență ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului		
Hotărârea Guvernului cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției de Mediu	2018	Prezentul document reglementează statutul juridic, misiunea, domeniile de activitate, funcțiile de bază, atribuțiile principale și drepturile Agenției de Mediu, precum și organizarea activității acesteia. Agenția de Mediu este o autoritate administrativă subordonată Ministerului Mediului, responsabilă de implementarea politicii statului.
Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului	2018	Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului reglementează statutul juridic, misiunea, domeniile de activitate, responsabilitățile, atribuțiile principale și drepturile generale, locul lui în structura administrației publice, precum și modul de organizare a activității acestuia. Inspectoratul funcționează ca autoritate administrativă în subordinea Ministerului Mediului. Este împuternicit să efectueze supravegherea și controlul de stat în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale.
Legea privind deșeurile	2016	Prezenta lege stabilește bazele juridice, politica de stat și măsurile necesare pentru protecția mediului și a sănătății populației prin prevenirea sau reducerea efectelor adverse determinate de generarea și gestionarea deșeurilor și prin reducerea efectelor generale ale folosirii resurselor și creșterea eficienței folosirii acestora. Stabilește competențele organelor administrației publice centrale și locale în domeniul gestionării deșeurilor, cerințele pentru autorizarea și controlul deșeurilor, autoritățile care vor exercita controlul în domeniul gestionării deșeurilor, obligațiile persoanelor juridice în domeniul gestionării deșeurilor și cerințe pentru gestionarea anumitor categorii de deșeuri. Conține prevederi pentru încălcarea legislației privind deșeurile.
Lege privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător	2012	Scopul prezentei legi constă în consolidarea cadrului juridic și instituțional în domeniul efectuării controlului de stat asupra activității de întreprinzător. Prezenta lege are următoarele obiective: a) asigurarea unui nivel mai înalt de protecție a mediului, vieții, sănătății și proprietății persoanelor; b) supravegherea introducerii și circulației pe piață a produselor în vederea asigurării siguranței acestora; c) implementarea sistemului de analiză a riscurilor în baza criteriilor de risc. Acesta prevede că un registru public consolidat trebuie completat de autoritățile de control. De asemenea, acesta prevede că acțiunile de control trebuie să corespundă riscului. Legea prevede, de asemenea, că în cazul încălcărilor minore pot fi emise doar prescripții, iar în cazul încălcărilor mai grave se aplică sancțiuni. Legea conține informații despre organele publice abilitate cu funcții de control, controlul planificat și inopinat, procedura de control, dreptul de a contesta, și despre rapoartele anuale. Prevede că Inspectoratul pentru Protecția Mediului este responsabil pentru protecția mediului, pădurii, peștilor, resurselor de apă, solului, subsolului, resurselor naturale, eficienței energetice și siguranței radiologice și nucleare.
Legea apelor	2011	<i>A fost inițiată o procedură de modificare.</i> Scopul prezentei legi îl constituie: a) crearea unui cadru normativ pentru monitorizarea, protecția și folosința eficientă a apelor de suprafață și a apelor subterane în baza participării publicului la evaluarea, planificarea și luarea deciziilor; b) stabilirea drepturilor de folosință a apei și promovarea investițiilor în domeniul apelor; c) stabilirea mecanismelor de protecție a stării apelor, prevenirea oricărei degradări ulterioare a apelor, protecția și restabilirea mediului acvatic, convergența treptată și sistematică a protecției și a gestionării lor cu cerințele europene; d) prevenirea deteriorărilor ulterioare, conservarea și îmbunătățirea stării ecosistemelor acvatice și, în ceea ce privește necesitățile lor de apă, a ecosistemelor terestre și a zonelor umede care depind în mod direct de ecosistemele acvatice; e) asigurarea unei alimentări suficiente cu apă de suprafață și cu apă subterană de calitate bună, faptul acesta fiind necesar pentru o utilizare durabilă, echilibrată și echitabilă a apei; f) stabilirea unei baze legale de cooperare internațională în domeniul gestionării și protecției în comun a resurselor de apă. Legea prevede că sistemul de plată pentru apă și valoarea taxei pentru utilizarea apei este stabilită în Codul fiscal.
Lege privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător	2011	Scopul prezentei legi constă în instituirea unor prevederi unitare privind procedura de reglementare prin autorizare a activității de întreprinzător, care va fi aplicată de autoritățile emitente persoanelor fizice și persoanelor juridice pentru practicarea activității de întreprinzător sau a unei alte activități prevăzute de lege, conexe cu activitatea de întreprinzător și indispensabilă ei. Aceasta prevede că autoritățile emitente sunt obligate să includă toată informația cu privire la actele permissive pe portalul guvernamental unic al serviciilor publice. Legea oferă informații cu privire la categoriile de autorizații, la autoritatea emitentă, principiile și procedura de reglementare a activităților comerciale prin autorizare (transparență, echilibru

Actul	Anul	Descrierea
		între interesele și drepturile societății și ale solicitantului și utilizarea abordării ghișeului unic), validitatea și suspendarea autorizațiilor.
Lege privind fondul ariilor naturale protejate de stat	1998	Prezenta lege stabilește bazele juridice ale creării și funcționării fondului ariilor naturale protejate de stat, principiile, mecanismul și modul lui de conservare, precum și atribuțiile autorităților publice centrale și locale, ale organizațiilor neguvernamentale și ale cetățenilor în acest domeniu. Prezenta lege prevede că cetățenii au dreptul să își exercite controlul public prin respectarea legislației în ceea ce privește fondul ariilor protejate.
Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică	1998	Obiectivele prezentei legi sunt: a) stabilirea cerințelor legislative față de activitatea hidrometeorologică; b) asigurarea juridică a funcționării coordonate și eficiente a rețelei hidrometeorologice naționale; c) coordonarea normelor legislative naționale cu normele juridice internaționale în domeniul activității hidrometeorologice; d) crearea condițiilor pentru formarea relațiilor de piață în domeniul producției, colectării, prelucrării, analizei, păstrării și utilizării (acordării, furnizării) informației privind starea și poluarea mediului. În special, această lege prevede că persoanele juridice și fizice sunt obligate să informeze subdiviziunile teritoriale ale Serviciului și autoritățile administrației publice locale cu privire la fenomenele naturale, accidentele, calamitățile și perturbările proceselor tehnologice care pot duce sau au dus la poluarea mediului, consecințe care sunt periculoase pentru sănătatea și viața umană, precum și distrugerea și deteriorarea echipamentelor hidro-meteorologice.
Legea privind protecția aerului atmosferic	1997	Prezenta lege are drept obiective păstrarea purității și ameliorarea calității aerului atmosferic- component al mediului, prevenirea și reducerea efectelor nocive ale factorilor fizici, chimici, biologici, radioactivi și de altă natură asupra atmosferei, cu consecințe nefaste pentru populație și/sau mediul înconjurător. Aceasta stabilește competențe în domeniul protecției aerului atmosferic (de exemplu, guvernul, ministerul și autoritățile locale). Prezenta lege prevede participarea asociațiilor publice și a persoanelor fizice la activități legate de protecția aerului atmosferic. Există o secțiune ce privește standardele de calitate a aerului, măsuri pentru reglementarea protecției aerului atmosferic, contabilitatea și controlul statului în domeniile protecției aerului atmosferic și responsabilitatea pentru încălcarea prevederilor acestei legi.
Codul silvic	1996	Legislația silvică are ca scop reglementarea gestionării durabile a fondului forestier prin folosirea rațională, regenerarea, paza și protecția pădurilor, menținerea, conservarea și ameliorarea diversității biologice forestiere, asigurarea cu resurse forestiere a necesităților actuale și de viitor ale societății în baza multifuncționalității acestora. Aceasta prevede competențele diferitelor instituții în reglementarea pădurilor, gestionarea și întreținerea silviculturii, drepturile și obligațiile utilizatorilor pădurilor, stimulente economice pentru utilizarea rațională a pădurilor, restaurarea și protecția pădurilor, monitorizarea de stat a pădurilor, soluționarea litigiilor și calcularea pagubelor cauzate.
Legea privind protecția mediului înconjurător	1993	Prezenta lege reglementează relația dintre oameni și mediu și constituie cadrul legal de bază pentru elaborarea actelor normative speciale și a instrucțiunilor în domeniul protecției mediului. Aceasta stabilește principiul poluatorului plătește, dar intră și în competențele și structura autorității centrale responsabile de protecția mediului. Conține secțiuni despre evaluarea impactului asupra mediului, evaluarea strategică a mediului și expertiza ecologică de stat, inspectoratul pentru protecția mediului, protecția resurselor acvatice și a ecosistemelor, standarde de calitate a aerului, gestionarea deșeurilor, substanțelor toxice, îngrășămintelor minerale și pesticidelor. De asemenea, are o secțiune privind Fondul Ecologic Național care urmează să fie înființat pentru finanțarea programelor de protecție a mediului și are o prevedere privind responsabilitatea de mediu, precizând că încălcarea prevederilor acestei legi implică răspundere civilă, administrativă sau penală.
Codul funciar	1991	Prezentul Cod reglementează relațiile funciare în Moldova. Aceasta prevede că protecția ecologică a terenurilor este prioritară altor forme de activitate și conține un capitol privind protecția și ameliorarea terenurilor, stabilind normele maxime permise de concentrație în sol a substanțelor nocive pentru a proteja sănătatea umană și mediul. Conține un capitol privind controlul de stat și monitorizarea fondului funciar, unde se menționează că Statul are obligația să asigure folosirea rațională și suficientă a terenurilor și un alt capitol privind răspunderea pentru încălcarea legislației de mediu, precizând că persoanele care încalcă legislația funciară poartă răspundere administrativă și penală.

Sursa: (Pscenicinii, 2020^[19]); documente distribuite de părțile interesate din Moldova și găsite pe site-urile guvernamentale oficiale ale Moldovei; (MADRM, 2011^[36]).

Anexa B. Extras din Directiva privind emisiile industriale (DEI) din anexa la capitolul 16 cu privire la Mediul înconjurător din Acordul de Asociere dintre UE și Moldova

Directiva 2010/75/EU a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind emisiile industriale (prevenirea poluării și controlul integrat)

Se aplică următoarele prevederi ale acestei directive:

- adoptarea legislației naționale și desemnarea autorității/autorităților competente

Calendar: aceste prevederi ale directivei vor fi implementate în termen de 4 ani de la intrarea în vigoare a prezentului Acord.

- identificarea instalațiilor care necesită o autorizație (anexa I)

Calendar: aceste prevederi ale directivei vor fi implementate în termen de 3 ani de la intrarea în vigoare a prezentului Acord.

- implementarea BAT, luând în considerare concluziile BAT ale BREF (art. 14 alin. (3-6) și art. 15 alin. (2-4))

Calendar: aceste prevederi ale directivei vor fi implementate în termen de 10 ani de la intrarea în vigoare a prezentului Acord.

- crearea unui sistem integrat de autorizare (art. 4-6, 12, 21 și 24 și anexa IV)

Calendar: aceste prevederi ale directivei vor fi implementate în termen de 6 ani de la intrarea în vigoare a prezentului Acord.

- crearea și aplicarea unui mecanism de monitorizare a respectării legislației (art. 8, art. 14 alin. (1) lit. (d) și art. 23 alin. (1))

Calendar: aceste prevederi ale directivei vor fi implementate în termen de 8 ani de la intrarea în vigoare a prezentului Acord.

- stabilirea valorilor limită de emisie pentru instalațiile de ardere (art. 30 și anexa V)

Calendar: aceste prevederi ale directivei vor fi implementate în termen de 4 ani de la intrarea în vigoare a prezentului Acord.

- elaborarea unui plan național de tranziție pentru reducerea emisiilor anuale totale ale instalațiilor existente (opțional, stabilirea valorilor limită de emisie pentru instalațiile existente) (art. 32)

Calendar: aceste prevederi ale directivei vor fi implementate în termen de 6 ani de la intrarea în vigoare a prezentului Acord.

Anexa C. Strategii pentru promovarea adoptării practicilor de ecologizare în Moldova

Actul	Anul	Descrierea
Programul Național de Ecologizare a IMM-urilor:	2019	Programul Național de Ecologizare a IMM-urilor își propune să promoveze și să sprijine capacitatea IMM-urilor de a adopta practici și procese ecologice. Aceasta își propune să îmbunătățească cunoștințele și abilitățile în ceea ce privește planificarea ecologică, cum ar fi utilizarea eficientă a resurselor și a noilor tehnologii în producție și furnizarea de servicii; crearea unei infrastructuri informaționale pentru a sprijini IMM-urile, inclusiv soluții personalizate, orientări și instrumente de autoevaluare; oferirea instruirilor, consilierilor, informațiilor și asistenței în afaceri; consilierea cu privire la implementarea standardelor internaționale și a etichetării ecologice (ISO și Sistemul Comunitar de Management de Mediu și Audit (EMAS)); oferirea de stimulente economice IMM-urilor pentru desfășurarea de acțiuni ecologice și dezvoltarea tehnologiilor de eficiență energetică și ecoinovare; schimbul de bune practici în domeniul economiei circulare și aplicarea principiilor de ecologizare; și să asigure sinergiile cu alte programe de sprijin antreprenorial implementate de Organizația pentru Dezvoltarea IMM-urilor și de partenerii locali / internaționali.
Legea cu privire la eficiența energetică	2018	Scopul prezentei legi constă în crearea cadrului juridic necesar pentru promovarea și îmbunătățirea eficienței energetice prin realizarea planurilor de acțiuni în domeniul eficienței energetice, prin dezvoltarea pieței serviciilor energetice, precum și prin implementarea altor măsuri de eficiență energetică.
Programul de promovare a economiei verzi pentru anii 2018-2020	2018	Scopul prezentului Program este de a promova implementarea principiilor economiei „verzi” în Republica Moldova în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială. Programul prevede 11 măsuri specifice care vor îmbunătăți guvernanta și potențialul instituțional al managementului economiei ecologice, creșterea resursele regenerabile și eficiența energetică, adoptarea principiilor economiei verzi în rândul IMM-urilor, precum și în sectorul agricol și sectorul construcțiilor, reducerea poluării aerului, îmbunătățirea eficienței energetice și a practicilor de producție curate, achiziții durabile, îmbunătățirea cunoștințelor despre economia verde și dezvoltarea durabilă în rândul studenților și al publicului larg, precum și a unui sistem de monitorizare a indicatorilor de creștere ecologică.
Strategia de mediu pentru anii 2014-2023	2014	Scopul strategiei este de a garanta populației Moldovei dreptul la un mediu durabil, nepoluat și sănătos, în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială. Prezentul program prevede că prioritățile de mediu pentru sectorul industrial vor fi incluse prin introducerea sistemelor integrate de control al emisiilor poluante; sistemului de participare voluntară în sistemul de management și audit; evaluarea riscurilor de mediu pentru implementarea activității; și elaborarea mecanismelor de asigurare ecologică. De asemenea, are ca scop promovarea tranziției către cele mai bune tehnici disponibile și investiții în modernizarea tehnicilor și managementului. Acesta își propune să îmbunătățească în continuu sistemele integrate de management în conformitate cu standardele ISO. De asemenea, are ca scop elaborarea și promovarea măsurilor de prevenire și monitorizare a riscurilor; crearea stimulentele pentru modernizarea și renovarea instalațiilor de tratare a apelor uzate și aplicarea conceptului de eficiență a resurselor și de producție mai curată în întreprinderi și organizații; și promovarea ecoinovațiilor care pot preveni sau reduce efectul negativ al produselor sau activităților asupra mediului și care pot contribui la crearea noilor oportunități de afaceri.
Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030	2013	Strategia energetică a Moldovei până în 2030 prevede o indicație clară a modului de dezvoltare a sectorului energetic din Moldova care să asigure creșterea economică și să îmbunătățească bunăstarea populației. Prioritățile sale sunt consolidarea statutului special al țării ca țară de tranzit pentru energia electrică și a gazelor naturale prin îmbunătățirea posibilităților de transport, precum și prin construirea sau renovarea capacităților de producție existente pentru consolidarea utilizării producției interne de energie electrică.
Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020	2011	Programul stabilește politicile și acțiunile prioritare care urmează a fi implementate în perioada 2011-2020, pentru a răspunde provocărilor creșterii prețului energiei, dependenței de importul de resurse energetice și impactului sectorului energetic asupra schimbărilor climatice. Programul propune Strategia Națională de Comunicare, subliniind necesitatea desfășurării campaniilor tematice de sensibilizare a publicului pentru a încuraja cetățenii să folosească energia în mod rațional și să adopte, în cunoștință de cauză, decizii de

		procurare a serviciilor comunale, materialelor de construcții, locuințelor, aparatelor de uz casnic și a produselor cu impact energetic.
--	--	--

Sursa: (OECD, 2020^[37]); (Guvernul Republicii Moldova, 2014^[4]); (Guvernul Republicii Moldova, 2018^[33]); (Guvernul Republicii Moldova, 2013^[38]); (Guvernul Republicii Moldova, 2011^[39]); (Guvernul Republicii Moldova, 2018^[40]).



Finanțat de
Uniunea Europeană

EU4Environment

Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine

Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova: Situția actuală și recomandări

Asigurarea respectării reglementărilor de mediu este esențială pentru state în realizarea obiectivelor lor de mediu și reducerea poluării.

Un sistem de asigurare a respectării legislației de mediu (CAS) eficient cuprinde reglementări de mediu și acte permissive calitative; un mecanism instituțional adecvat, inclusiv un inspectorat pentru mediul înconjurător; monitorizare riguroasă a respectării legislației; măsuri de implementare funcționale și promovare proactivă a respectării voluntare.

Scopul documentului este de a ajuta autoritățile de mediu din Republica Moldova să prioritizeze și să planifice activități menite să consolideze respectarea legislației de mediu. În el sunt descrise diverse componente ale sistemului CAS din Moldova, sunt identificate punctele forte și cele slabe și sunt oferite recomandări pentru eventuale îmbunătățiri.

Prezentul raport face parte dintr-o serie de analize de țară privind sistemul CAS de mediu care au fost realizate în cadrul programului EU4Environment finanțat de UE, acesta promovând economia verde și ameliorarea stării mediului înconjurător în țările Parteneriatului Estic.

Pentru mai multă informație:

Olga OLSON (OECD): olga.olson@oecd.org

Krzysztof MICHALAK (OECD): krzysztof.michalak@oecd.org

Fotografii:

©Shutterstock.com/yanatul

Acțiune implementată de:

